

KANSATAISTELI

No 2 1985
12,00 mk sis. lvv.

-miehet kertovat

RAVANSAARI
TAISTELEE

Eivät saaneet
henkeä pois!

15. 2. 1985
29. VUOSIKERTA

JULKAISIJA:
Sotamuseistoyhdistys ry.

TOIMITUSNEUVOSTO
Puheenjohtaja L. Harvila, ev evp
N. Riuttala, ev evp, E. Pakkala, komdri evp
S. Alapuro, evl evp, E. Eräsaari, ev evp

PÄÄTOIMITTAJA: E. Eräsaari, ev evp

TOIMITUS
Töölönkatu 35 B, 00260 Helsinki 26,
puh. 44 62 42 kello 10-14.

YLEISSIHTTEERI JA
TALOUDEHOITAJA
Tellervo Kaiponen

TAITTO: Kari Laine

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET:
Postilokero 109, 00381 Helsinki 38
Puh. (90-) 616 4833 tai vaihde (90-) 61 641
Postisiirtotili 7259-1

ILMOITUSMYNTI:
Höyläämötie 1 00380 H:ki
Puhelinvaihde (90-) 1201

VUODESSA 12 NUMEROA

TILAUSHINTA
12 kk 139,-
Nyt kaikkiin Pohjoismaihin
ilman postitussää.
Muihin maihin: hintatiedot
tilaajapalvelusta.

SANOMAPAINO HELSINKI 1985

ISSN 0451-3371

No 2 TÄSSÄ NUMEROSSA

- 40 VASTAISKU
LÄHTEELLÄ
- 43 PARAAITIMARSSI
VIIPURINLAHDELLA
- 44 EIVÄTPÄ SAANEET
HENKEÄ POISI!
- 48 RAVANSAARI TAISTELI
TALVISODASSA
- 54 SUOMI TAISTELI ITSENSÄ
MAAILMANKARTALLE
- 58 MOTISSA ÄYRÄPÄÄN
SIKNIEMESSÄ
- 60 KURITON PARTIO
EI MENESTYNYT
- 64 PR-MIEHENÄ TALVISODASSA
SALLAN SUUNNALLA
- 66 HELSINKI
POMMISATEESSA

MANNERHEIMIIN – HEINRICHSIN LINJA

KUVA: EINO O. NURMI

Poliitikot ovat aina otaneet kunnian YYA-sopimuksesta ja sen kasvualustasta Paasikiven-Kekkonen linjasta. Ensimmäisen YYA-sopimuksen luonnosteli kuitenkin Mannerheim talvella 1945 – venäjänkielellä. Koko teksti valmistui järjestelmällisen esikuntatyöskentelyn tuloksena yhdessä kenraali Erik Heinrichsin kanssa.

Suomen sotilaspoliittinen asema on aina liittynyt Itämeren maiden tilanteeseen. Ennen toista maailmansotaa Neuvostoliitto oli eristetyssä asemassa tungettuna Suomenlahden pohjukkaan. Vallankumouksen kehdon, maan toiseksi suurimman teollisuuskaupungin Leningradin asemaa pidettiin uhattuna. Mahdollisen hyökkääjän tie sinne kulkisi pitkin Suomenlahtea ja sen lievealueita.

Kaikkien itsenäisten

valtioiden tapaan piti Suomi syksyllä 1939 kiinni Tarton rauhassa sovituista rajoistaan voimatta suostua Neuvostoliiton esityksiin. Nehän tähtäsivät Pietari Suuren linnoituksen henkiin herättämiseen Suomenlahden sulke-miseksi hyökkääjältä. ”Valtakuntien rajat muuttuvat vain sodassa”, totesi myöhemmin Neuvostoliiton päämies Nikita Hruštševkin.

Toinen maailmansota muutti kokonaan tilanteen Suomenlahden-Itämeren piirissä: koko Itämeren eteläpuoli lähelle Tanskan salmia joutui Neuvostoliiton haltuun. Mikäli voitiin luottaa Ruotsin puolueettomuuteen oli Itämeri lähes Neuvostoliiton sisämeri. Suomi oli luovuttanut Neuvostoliitolle ne saaret ja rantakaistaleet, joiden varaan Leningradin lähipuolustus voitiin rakentaa. Se ei näinollen

enää ollut epävarmuustekijä – mahdollinen hyökkääjä ei aikaisempaan tapaan enää voinut uhata Leningradia Suomen alueen kautta. Pohjoiskalotin merkitys ei tässä vaiheessa vielä ollut niin korostunut kuin nykyisin.

Mannerheim tunsu hyvin Neuvostoliiton johtajien ajatustavan, joka ei ollut paljoakaan muuttunut tsaarien päivistä. Hän oli koko miehuuskänsä joutunut sotilaana pohtimaan Suomenlahden-Itämeren asemaa – ensin tsaarien Venäjän, sitten Suomen ja Neuvostoliiton kannalta. Hän oli oikea mies ymmärtämään, että Suomi oli syksyllä 1944 lipunut sotien melskeistä sotilasmaantieteelliseen tyveneeseen. Nyt voitiin tehdä aloite suhteiden uudelleen järjestämiseksi.

On väitetty, että YYA-sopimus olisi pitänyt solmia jo syksyllä 1939, jolloin olisi säästetty monilta kärsimyksiltä ja menetyksiltä. Se olisi kuitenkin väistämättömästi merkinnyt taistelua saksalaisia vastaan vuonna 1941. Sen seurauksena sota olisi mitä todennäköisimmin kulkenut kahdesti maan yli ja lopputuloksena olisi ilmeisesti ollut Neuvosto-Suomi.

Marski tiesi mitä teki. □

Helmikuun suurhyök-
kävksen riehuessa 1940
Summan ja Lähteen
alueilla suunnattiin JR
15:n 6. Komppania vas-
tahyökkäykseen, jota
piti tukea 75:n kevyen
kranaatinheittimen am-
muksen voimin. Todel-
lisuudessa riitti valmis-
teluun kuitenkin vain
15 kranaattia.

Puuttuva tulituki jou-
duttiin korvaamaan
suurilla tappioilla, mut-
ta vihollinen lyötiin ta-
kaisin.

SA-kuva

Summan alueen
taistelumaastoa Munasuon ja
Mustasuon välillä

VASTAISKU

TOIVO E. OJANEN

LÄHTEELLÄ

YH:N ALKAESSA syksyllä
1939 jouduin 6./JR 15:n mies-
ten mukana lähtemään Karja-
lan kannakselle määränpäänä
Summan kylä. Saimme jo
alunperin tietää, että tämä olisi
se lohko jossa joutuisimme —
jos niin onnettomasti kävisi, et-
tä sota puhkeaisi — olemaan
puolustuksessa.

Uskoimme ja toivoimme, et-
tä näin ei kävisi, mutta turhia
olivat kaikki toiveemme. Niin-
pä sitten joulukuun alussa 1939
jouduimme tositoimiin.

Koko syksyn ajan olimme
rakentaneet puolustusasemia ja
korsuja sekä suorittaneet eri-
näisiä raivauksia ampuma-alan
parantamiseksi. Elämä oli ku-
lunut suurin piirtein kuin aina-
kin siviilissä, sillä työhönhän
jokainen oli tottunut jo nuores-
ta alkaen. Sodan syttyessä tote-
simme, että emme olleet tur-
haan ahkeroineet puolustusase-
miemme hyväksi, jos kohta toi-
sinaan joku oli nurissut, että

teemme jonninjoutavaa ja tur-
haa työtä, täysin tarpeetonta.

SUMMAN POLTTO- PISTEESSÄ

Jo sodan alkamisesta lähtien oli
Summan lohko muidenkin
kuin siellä taistelevien mielestä
varsin kova paikka. Oma taiste-
luasemani oli luutnantti *Tuomo-
lan* tukikohdassa keskellä
Summan kylää, aivan Viipu-
rin—Terijoen maantien varres-
sa.

Ensimmäisestä kosketukses-
ta lähtien oli tien suunnassa
varsin voimakas vihollispainos-
tus. Varsinkin sen panssarivoi-
mat olivat ainaisena riesana,
meillä kun rauhanaikaisista
”säästäväisyssyistä” ei ollut
lähestulkoonkaan tarpeellisia
pst-välineitä. Oli turvauduttava
kasapanoksiin ja polttopulloi-
hin. Oli sentään kokonaista yk-

si pst-tykki vähän aikaa asemiemme takana, mutta pian senkin kohtalo tuli sinetöidyksi.

Huolimatta heppoisista ja enemmän kuin vaatimattomista pst-aseistamme tuotimme viholliselle paljon harmia ja haittaa sekä vähensimme tuntuvasti venäläisten taistelukulusto- ja muonavahvuuslukuja. Sillä ihme kyllä — ei ollut sellaista hyökkäystä, mikäli se kohdistui asemiamme vastaan, etteikö joku panssarirumilus aina jäänyt linjojemme eteen käryämään. Toisinaan jätti vihollinen niitä useampiakin meidän evakuoitavaksemme. Joukosamme oli miehiä, joille tämä tuhoaminen oli ikään kuin leipätyötä ja oli ihmeellistä, ettei omillemme sattunut tappioita tässä himotyössä, vaikka niin monia hyökkäysvaunuja tuhottiin.

Jalkaväen hyökkäykset torjuttiin kaikki ja ne olivatkin pientä sen rinnalla mitä tykistö tuli, lentokoneet ja tankit saivat puolustuslinjassamme aikaan. Ei ollut sellaista yötä, etteikö olisi tarvinnut asemia ja yhteyshautoja raivata ja korjata ja jokaisena päivänä ne yhä uudelleen tukkeutuivat ja sortuivat.

Uudenvuodenpäivänä murtoi betoninen majoituskor-

summekin, jonka raunioihin jäi tunnollinen ja urhea alikersantti *Pohjola*, Hattulan poikia. Samalla kertaa haavoittui myös joukkueenjohtaja, luutnantti Tuomola ja kolme muuta miestä. Minä olin pelastuneiden joukossa, joskin ilman sukkiä, lakkia, käsineitä ja päällystakia. Korsu — kotimme — lensi ilmaan ja oli oltava ulkona 35° pakkasessa koko keskityksen ajan. Kuitenkin säilyimme juostessamme kranaattikuopasta toiseen.

RESERVISSÄ

Olimme olleet jo kuukauden Summan kovissa taisteluissa, kun 3. 1. 1940 saimme käskyn siirtyä väsyneinä ja osittain harvennetuin rivein lepäämään reservijoukkona lähelle Säiniötä. Uudet miehet tulivat tilallemme puolustusasemiin.

Reservissä oloaikanamme suoritimme taaempien asemien kaivamista sekä metsän raivausta ja olimme jatkuvassa häilytysvalmiudessa kaiken varalta. Nyt saimme myös tilaisuuden käydä saunassa ja vaihtaa alusvaatteita, mikä olikin tullut jo varsin ajankohtaiseksi. Oli varsin mieluinen tehtävä kylpeä saunassa, jos kohta vihdat oli-

vatkin katajista valmistettuja, mutta paksunahkaisia olivat täitkin. Aika oli joka tapauksessa kovin hermoille käypää, sillä jo useamman kerran seisomme marssirivistössä valmiina lähtemään vastaiskuun, mutta aina oli viime hetkessä tullut peruutus. Tämä jos mikä koetteli miesten hermoja.

Taistelut kiihtyivät yhäi kaikkialla ja yhä useammin meillekin tuli valmistautumiskäskyjä. Ei enää ehditty lainkaan töihin, sillä joka hetki piti olla valmiina lähtemään sinne, missä asemissamme oli heikoin kohta ja missä apua luultiin tarvittavan.

Oli helmikuun 11. päivä. Silloin oli tilanne etulinjassa muodostunut sellaiseksi, että lähtöperuutusta ei enää tullut, vaan meidänkin oli lähdettävä liikkeelle. Illan hämärtyessä aloimme hiihtää kohti määrättyä vastaiskukohtaa. Emme vielä silloin varmuudella tietäneet, missä meitä tarvittiin, mutta se oli joka tapauksessa varmaa, että kovat paikat olivat edessämme. Olimmehan levänneitä miehiä ja reservinä varta vasten vastaiskun varalle.

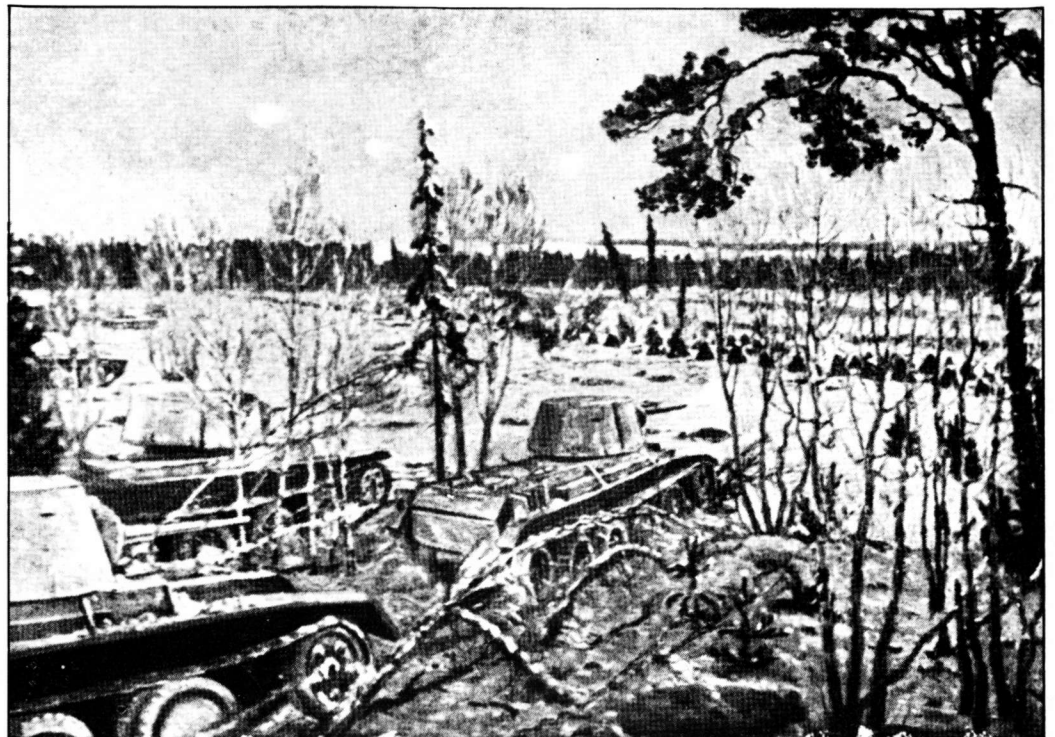
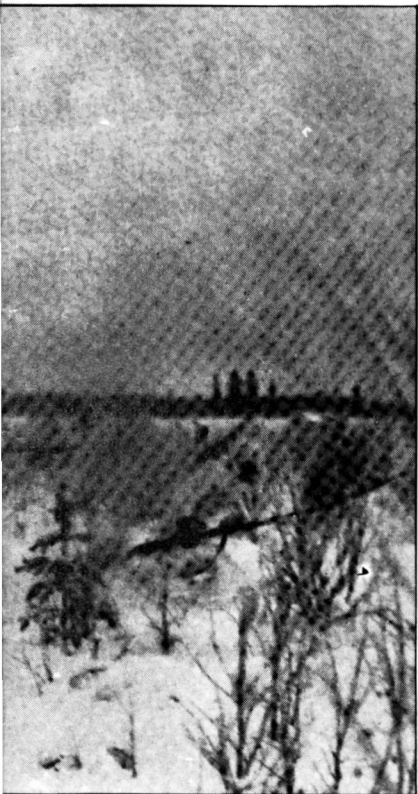
Puolenyön aikoihin saimme käskyn pysähtyä ja odottaa tarkempia määräyksiä. En tie-

dä paikan nimeä, missä pysähdyimme, mutta kaikeksi onneksemme siinä oli joku evakuoitu talo, joten voimme käydä taloksi. Panimme puita uuniin ja koetimme saada lämmintä, mutta savu ei suostunut menemään piipun kautta ulos, vaan tunkeutui sisään. Siitä huolimatta tuli lämmin, koska jo yksin suuri miesjoukko lämmitti. Tässä sitten odoteltiin uusia käskyjä.

Lähtökäsky tuli aamun sarastaessa ja marssisuunta oli suoraan linjoille.

Noin tunnin verran hiihdetyämme pysähdyimme taas erään aukean suon laitaan. Samalla alkoi sataa lunta, vaikka pakkaneenkin oli aika kova. Tämä oli meille onneksi, sillä viholliskoneet, jotka parveilivat päällämme, häipyivät ja me pääsimme enemmittä kommeluksista suon yli. Silloin lumisade lakkasi yhtä äkkiä kuin oli alkanutkin.

Marssimme taas jonkin matkaa, kun tuli määräys pysäyttää teltat niin pian kuin kuormasto ehtisi paikalle. Lähdimme aluksi etsimään polttopuita, vaikka tiesimmekin, että tuli voidaan virittää vasta pimeän tultua. Päivällähän savu olisi auttamatta paljastanut vi-

"Hakkaa päälle!" Hyökkäys on lähtenyt liikkeelle

Venäläisen taiteilijan käsitys Summan taistelusta. Panssarivaunut murskaavat tykeillään suomalaisten esteitä

**Vihollinen on pureutunut
lujasti valtaamaansa
maastoon**

vastarintaa ja näissä ampumaja yhteyshaudoissa vasta alkoi todellinen sekamelska, sillä lukuisia vastustajia oli vielä jäljellä ja yö oli pimeä. Jonkin verran antoivat sentään valaistusta Terjoen suunnalta taivaalle suunnatut valonheittimet.

Alkoi todellinen lähitaistelu, jota käytiin katkerasti mies miestä vastaan. Ampuminen ahtaissa poteroissa oli vaikeaa, joten kamppailua käytiin kivääreillä, konepistooleilla ja lipaspusseilla lyöden. Kertoipa joku käyttäneensä suomalaista puukkoakin ja hyvää jälkeä se kuulemma oli tehnytkin. Repuselkaiset olivat ilman muuta vihollisia, mutta puheen sorina sentään useimmiten paljasti mitä porukkaa kukin oli.

Vihollinen oli aloittanut ankaran tykistökeskityksen takamaastoon, aivan taistelulinjan tuntumaan, ja koko tienoo oli yhtenä tulimerenä ja savuna. Taistelu riehui taukoamatta aamuun saakka ja silloin ei enää tavattu yhtään elävää venäläistä omista asemistamme enempää kuin korsuistammekaan.

Kaatuneita oli sitä enemmän.

Yöllisen taistelun jälkeen olimme puolta pienempänä joukkona puolustamassa valtaamaamme tukikohtaa, jonka pidimme hallussamme seuraavaan iltaan saakka. Silloin tulivat tilallemme uudet joukot ja me saimme käskyn lähteä varmistusjoukoksi lähelle Summan kylää.

Ryhmittyessämme marssia varten totesimme, että meitä oli raskaasti verotettu tässä ikimuistettavassa lähitaistelussa: kaikki joukkueenjohtajat olivat poissa riveistä, heistä vänrikit *Mikkola* ja *Backlund* jäivät kentälle ja Tuomola sekä *Pertula* haavoittuivat. Mutta tehtävämme oli täytetty. Väsyneinä ja synkin mielin, mutta tietoisina tehtävämme täsmällisestä suorituksesta lähdimme javaşin joukoin kohti uutta päämäärää. Raskas ja uhreja kysynyt vastaisku oli suoritettu. □

...LÄHTEELLÄ

holliselle majoituspaikkamme. Lopulta kuormasto saapui ja saimme ruokailla, minkä jälkeen pystytimme teltat erään mäen notkelmaan.

Olomme tässä ei kuitenkaan muodostunut pitkäaikaiseksi, sillä jo illalla saimme jälleen lähtöä liikkeelle. Nyt saimme myöskin tietää, että edessämme on vastaiskun suorittaminen. Vihollinen oli kuuleman mukaan murtautunut puolustusasemiemme läpi ja piti hallussaan meikäläisten kaivantoja ja korsuja.

Vain parin kilometrin päässä olevalta puolustuslinjalta kuulinkin valtava sodan melske. Siellä oli myöskin meidän päämäärämme, murtunut Lähteen lohkon tukikohta.

LÄHTEEN TULIMYRSKYYN

Sukset ja kantamukset jätettiin turvallisen välimatkan päähän linjoista ja loppumatka jatkettiin jalan kranaattien pirstomaa metsää myöten.

Noin parin sadan metrin päässä vihollisesta pysähdettiin. Vielä tällöin oli tykistön tu-

litus erittäin ankaraa ja tässä vaiheessa menetimme sotamiehet *Könnömäen* ja *Kuusisen*, molemmat kaatuneina, sekä muutamia haavoittuneita.

Annettiin hyökkäyskäsky.

Meidän tuli ottaa haltuumme vihollisen valtaama alue, entiset asemamme sekä korsuamme ja pitää ne. H-hetkeksi määrättiin kello 23, jota ennen ammuttaisiin murtokohtaan 75 krh:n kranaattia. Näiden jälkeen ammuttiin punainen valoammus merkiksi hyökkäyksen alkamisesta. Sotahuutona oli "Hakkaa päälle!"

Tasan kello 23 alkoi kranaatinheitimien keskitys, mutta luvattujen 75 kranaatin asemasta ammuttiin vain 15 — enempää ei ollut käytettävissä!

"Hakkaa päälle!" -huutaa lähti jalkaväki liikkeelle. Koko korsualue, kaivannot sekä yhteyshaudat olivat vihollisen lujasti miehittämät ja etenemismaastomme risukkoa ja kannokkoa. Sivuitimme lukuisia kentälle jääneitä sekä omia että vihollisen kaatuneita, sillä olihan tällä paikalla jo useamman kerran käyty kovia taisteluja. Asematkin olivat tämän tästä

vaihtaneet omistajaa. Sotahuutomme hukkui aseiden räiskeeseen, kun saimme vastaamme kiivasta tulta.

Vihollinen ei helpolla tahtonut luopua haltuunsa saamastaan tukikohdasta. Nimenomaan korsujen valtaaminen oli vaikeaa, koska oviaukot olivat meihin päin ja niistä suihkusi voimakas konetuliaseiden ryöppy vastaamme. Kuitenkin tekivät kasapanokset ja käsikranaatit selvää jälkeä ja puolustajat jäivät poikkeuksitta hiljaisina poikina aseimiinsa.

Jo tämä vaihe oli vienyt useita omiakin poikia elämän rajan tuolle puolen, mutta edessämme oli vieläkin lujempi tehtävä — asemien vyörytys ja niiden haltuun saaminen.

ONNISTUI!

Ankara vihollistuli pyyhki maastoa, joten oli siekailematta pyrittävä ampumahautoihin, jonkinlaiseen suojaan. Vihollinen piti niitä kylläkin hallussaan, mutta käsikranaatteja käyttäen valtasimme asemat ja hyppäsimme hautoihin.

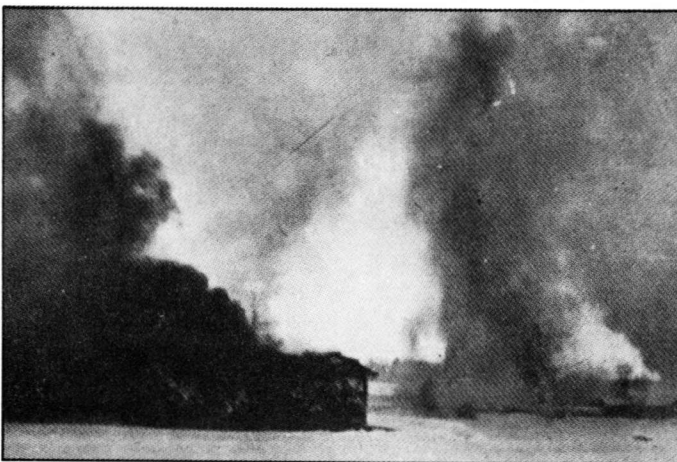
Yhä kohtasimme sitkeää

Paraatimarssi Viipurinlahdella

Talvisodan pakkaset suosivat vihollista. Venäläisten panssarivaunujen tukema hyökkäys Viipurinlahden yli olisi tavallisina talvina ollut mahdoton toteuttaa. Suomalaisten voimat eivät meririntamalla riittäneet tehokkaaseen vastarintaan. Ässärykmentin mies muistelee.

UUNO UOMALA

Palava Uuras jäi taakse

JALKAVÄKIRYKMENTTI 11, helsinkiläinen Ässärykmentti, taisteli helmikuussa 1940 Kuolemajärven Hatjalahdessa. Vihollisen suurhyökkäyksen iskiessä oli näistä asemista luovuttava. Vetäytymisen yhteydessä suojattiin oikea sivusta Viipurinlahden alueella pienin erillisin porukoita.

Joukkueemme oli helmikuun 27. päivän iltana varmistamassa kauniilla rantatontilla, jossa oli kalastajamökki asiaankuuluvine rakennuksineen. Tilaa oli niukalti ja osa porukasta joutui yöpymään nuotioilla.

Kalevalanpäivän aamuna tuli paikalle lähetti ja toi käskyn: siirrytään uusiin aseisiin Uuraaseen.

Edessä olisi melkoinen hiihto-taival.

Sitten teki sää tepposet! Koko talvi oli kulunut hurjien pakkasten merkeissä – joku kertoi mitanneensa tammi-helmikuun vaihteessa Hatjalahdessa -51°C . Nyt oli suoja, oikein kevätsää. Mittari näytti neljää lämpöastetta.

HARJOITUSHIIHTO

Vetäytyminen valmisteltiin huolella: rakennelmat pantiin pala-

maan ja paikat siistittiin. Sitten vain ladulle.

Hiihto oli kuitenkin kuin lumikengillä tarpomista. Nuoskallunta tarttui suksenpohjiin senttimääriin. Suksivoiteita tai muita liistereitä ei meillä tietenkään ollut ja sukset olivat raskasta mallia.

Matkanteko sujui hitaasti.

Olimme rämpineet puolenkymmentä kilometriä ja käyrä alkoi tavoitella huippuarvoja, kun vastaan hiihteli luutnantti *Sven Oskar Lindgren* Ässän esikunnasta.

– Seis ja ympäri! hän julisti selvällä tyyllillään. – Äkkiä takaisin entisiin aseisiin! Vetäytyminen on peruutettu.

Olihan orderi! Moni poika retkahti niiltä sijoiltaan istumaan märkään hankeen ja tupakkatauko syntyi itsestään.

– Ollako vai eikö olla, pohti joku sivistyneempi rintamatilannetta.

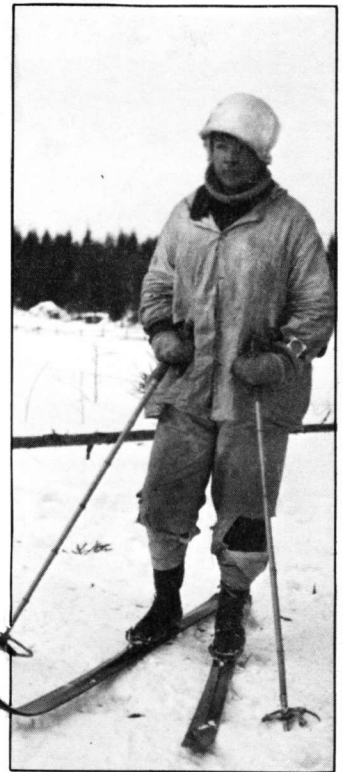
Lähdettiin hiihtelemään takaisin.

Kalevalanpäivän iltapuhteella oltiin taas edellisen yön kortteerissa, joka ihmeeksemme oli autio ja tyhjä – ei näkynyt omia eikä vihollisia. Murheellisin tosiasia oli, että aamulla palaamaan pannuista rakennuksista oli jäljellä enää savuavat hiilokset. Kun olimme hiihdon ja vesisateen jäljeltä läpimärkiä eikä mitään majoitusvälineitä ollut, pani sään pakastuminen miettimään.

Oli pakko tehdä oikein kokotulet. Entisille vartiopaikoille sijoitettiin taas miehet ja sitten vain alettiin odotella ”maahanmuuttajia”.

Nyt oltiin tarkempia kuin edellisenä yönä – ilmapiiri tuntui jotenkin räjähdysalttiimmalta.

Ei tullut levosta oikein mitään – nokosetkin pakkasivat

Kirjoittaja Säkkiärvellä 13. 3. 40 kello 11.20

jäämään vain haaveeksi. Pakkainen alkoi puolen yön maissa paukkua tuttuun tyyliin ja ilmapiiri oli ankea.

RYMINÄÄ EDESSÄ

Sydänyön hiljaisuus loppui aamupuoleen.

Vihollisen puolelta alkoi kuulua moottorien jyrinää ja telaketjujen räminää, johon pian liittyi kaatuvien puiden ryskettä – aivan kuin koko metsä olisi ollut jäämässä jonkin superjyrän alle.

Jännitys kohosi huippuunsa.

Mitä tapahtuu? Osuuko kohdalle? Sieltä ei nyt ole tulossa kompania tai kaksi, vaan todella vakavasti otettava joukko.

Silloin hiihti paikalle lähetti läähättäen käskynsä:

– Irti ja taaksepäin! Nykyisistä asemista vetäydytään kaikkiä.

Niin iskettiin jälleen rensselit selkään ja aloitettiin hiihto meren tuntumassa taaksepäin.

Päädyttiin Johanneksen pitäjän Huunolansaaren kaakkosimpaan kärkeen.

Porukkamme oli nyt täysin erillään mantereella taistelevi-

ta rykmentin osista, joiden tiedettiin vetäytyvän jonnekin Uuraasen päin.

Pakkakanen tuntui vain kiristävän otettaan. Potkiskelimme uudessa asemassamme lumikuopat maastoon ja aloimme jälleen odottaa. Onneksi öinen merisumu hälveni jäältä erittäin hitaasti, joten vihollisen lentokoneista ei ollut riesaa.

Aika lumikuopissa palellessa tuntui iäisyydeltä.

Sumun hälvetessä oli väsyneiden tihrusilmiemme edessä ihmeellinen näky: vihollinen marssi pitkin jäätä kuin paraati-marssissa! Sitä riitti jäällä niin leveältä ja pitkältä kuin silmät kantoivat. Rivistössä näkyi

Omista joukoista ei ollut tietoa-kaan ja nälkä kurni suolia pakkasessa. Muonamikkoo enempää kuin muutakaan töpinän porukkaa ei ollut näkynyt päiväkausiin. Jollakin oli vielä leipäpalanen, monilla ei mitään. Joku viisas oli ymmärtänyt tukkia vanhoja Helsingin Sanomia vaatteidensa alle lämmön säilyttämiseksi. Aseistakin oli huoli – saisiko ne toimimaan kastumisen ja jälleen jäätyneen jälkeen?

Asia selvisi pian. Tuli rautaa – nakua ja suora-ammunnan kranaatteja. Paraatiarmeijan etupäässä etenevä joukko tuntui osaavan sotia.

Lähdettiin taas. Alkoi hiihto-

Eipätpä vain

Moni mies sai siipeensä Uomaan suunnalla talvisodassa.

Matkalla joukkosidontapaikalta taaksepäin ajettiin vihollisen partion väijytykseen.

Kenttäsaarialassa jäivät haavoittuneet vielä Sortavalan suurpommituksen alle.

Mutta henkikulta säilyi sittenkin!

TALVISOTANI kävin Jalkaväkirykmentti 34:n riveissä Uomaan suunnalla. Mottitaistelut olivat kovia ja säällittömiä.

Uomaan kylän ympärille oli saatu saartorengas. Vanjojen hyökkäyshommat olivat muutenkin koko lailla sekaisin. Kun kyseessä oli kuitenkin suurvalta, ymmärsimme jokainen, ettei se näin helpolla antaisi periksi, vaan yrittäisi varmasti auttaa saarrettuja porukoitaan.

Valkaman pataljoonan Vahlan komppania, jossa toimin III Joukkueessa pikakivääriampujana, määrättiin puolustusasemiin Uomaan ja Käsnäselän väliselle tieosuudelle lähelle räjäytettyä Uuksun siltää.

Olin jo kuudes ampuja tällä pikakiväärillä – viisi edellistä oli poistunut rivistä kaatuneina tai haavoittuneina. Apulaiskeskeni sain pelkäämättömän miehen, *Kanersalon*.

Tilanne oli aluksi erittäin rauhallinen. Jokainen tiesi sen olevan työntä myrskyn edellä.

"HYVÄÄ TUURIA!"

Tammikuun 23. päivänä "Tiltu" ilmoitti kaiuttimella, että Petroskoista on pikamarssia tulossa erikoiskoulutettu valiodivisioona tappamaan "suomalaiset valkobandiitit".

– Toivotan teille vain hyvää tuuria! lopetti pirullinen ääni.

Samana iltana kävi Virtasen partio Käsnäselässä. Palatesaan puolen yön maissa he tiesivät kertoa, että siellä on miestä kuin meren mutaa ja kuorma-

autoja tulee yhtenä virtana kuljettain miehiä, aseita ja materiaalia.

Tieto pani puolustajat hiljaisiksi.

Seuraavana päivänä vihollinen tuntui kokeilevan tykistöään. Se lähetti linjojamme vastaan myös pieniä partioita – hakivat kai aukkoa asemissamme.

Kuva: Kaiponen

panssarivaunuja ja tykkejä sekä erilaisia ajoneuvoja.

– Mihin hitolle ne ovat menossa? tuskaili joku.

– Meinaako ne ohittaa koko Viipurinlahden avomeren kautta ja marssia suoraan Helsinkiin? ihmetteli toinen.

– Miten helkkarissa se jääkin kestää tuollaisen porukan! mutisi joku asiantuntija. – Tuo alkaa jo olla epänormaalia . . .

TULEVATKO PÄÄLLE?

Lumipoteroissaan palelevia miehiä askarrutti huomattavasti ajankohtaisempikin kysymys: menevätkö ohi vai tulevatko päälle?

Tunnelma oli matalalla.

Sota on lopussa. Ässän miehet ovat aloittaneet marssin taaksepäin

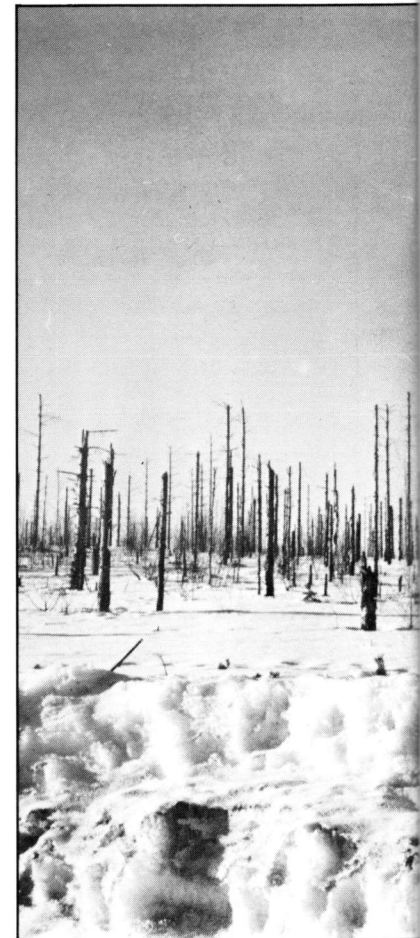
ryntäys seuraavaan etappiin.

Siellä päättyi erillissotamme "merintamalla". Pääsimme jälleen Ässän pääjoukon mukaan normaaliin linjaan. Sota jatkui ensin Uuraan Monolaan ja sieltä Ryövärrinniemen kautta Viipurinlahdelle ja edelleen Säkkijärvelle.

Siellä jouduimme uudelleen nokikkain jään yli tulleen vihollisen kanssa. Sillä tuntui riittävän ruutia ja rautaa!

Sitten, kesken hurjimman metelin, tuli rauha 13.3.40 kello 11.00.

Kreivin aikaan! □

saaneet henkeä pois!

**TOINI
HEIKKILÄ**

Uomaan "kenraalimottia" puolustivat tehokkaasti maahan kaivetut panssarivaunut

Taistelumaastoa Uomaanjoen länsipuolella

SA-kuva

UOMAAN TIE EI AUKEA

Valiodivisioonan hyökkäykset menettivät kuitenkin vähitellen parhaan teränsä. Taistelut jatkuivat, mutta vaatimattomammin voimin. Ja Uomaan tie pysyi suomalaisten hallussa sodan loppuun saakka.

Helmiikuun ensimmäinen päivä valkeni täysin kirkkaana. Ei pilven hattaraakaan ollut sinisellä taivaalla. Pakkanen oli kova.

– Nyt se pommittaa koko Uomaan suunnan ja meidät ja vielä Sortavalankin, arveli joku.

Ei pommittanut – silloin vielä.

Taistelut vain jatkuivat pitkin linjaa.

Iltapäivällä tuli minun vuoroni. Luoti osui pikakivääriini lukon kohdalle, rikkoi aseensa ja sinkoutui siitä posken läpi päähäni, missä se jäi niskanikaman tuntumaan.

Menetin tajuntani. Joten kuten selvittyäni läksin ryömiään taaksepäin – ei ollut vara yhtään kohottautua, sillä vihollinen oli lumen alla kaivautunut aivan lähelle ja ampui tarkasti.

Kolmas joukkue oli ollut kovilla: se oli jo tähän mennessä menettänyt yhteensä viisikymmentä miestä kaatuneina, haavoittuneina ja palettuneina. Tilastoon sisältyi kaksi joukkueenjohtajaa, *Jalovaara* ja *Jersta*. Täydennyksen ansiosta joukkue taisteli yhä.

Lopulta pääsin JSp:lle. Siellä oli hirveä ruuhka ja kiire. Haavoittuneita tuli jatkuvana jona, joukoittain.

– Ei tälle voi täällä tehdä mitään, sanoi lääkäri katsoessaan haavaani. – Tämä pitäisi saada pian leikkauspöydälle...

Sitten vain rekeen! Kaverikseni sain miehen, jolta oli molemmat jalat ammuttu poikki. Jäljellä oli vain lujannäköiset lastat ja siteet.

TOISEN KERRAN TULEN ALLA

Olimme ajaneet kilometrin verran, kun pimeästä metsästä rä-

Linjaamme siirrettiin satakunta metriä taaksepäin parempaan maastoon. Siihen saimme hyvät ja edulliset asemat. Odotettiin ja ruuti oli kuivaa.

Hyökkäys alkoi tammikuun 26. päivän iltana kovalla rytinällä. Uusina aseina astuivat kuvaan liekinheitimet.

Seuraavan vuorokauden aikana vihollisen hyökkäysyritykset lyötiin takaisin kolmetoista kertaa. Se ei kuitenkaan vielä kukaan antanut periksi, vaan jatkoi painostusta täydellä teholla.

Puolustajien voimat alkoivat vähitellen olla lopussa.

Tammikuun 30. päivän iltana Tiltu oli jälleen äänessä:

– Jos ette avaa Uomaan tietä pommitetaan kaikki suomalaiset valkobandiitit kappaleiksi! Ja ellei se riitä, hävitetään Sortavalan kaupunki maan tasalle!

Eivätpä vain...

vähti luotisuihku. Konepistoolin suuliekki läpätti.

Hevonen ja ajomies kaatuivat heti. Matka loppui siihen.

Vihollisen partio!

Onnistuin pääsemään reestä, ryömin metsän suojaan ja kätkeydyin tiheään pensaikkoon muutaman metrin päähän tiestä. Toivoin pysyväni piilossa, sillä yö oli pimeä.

Vihollinen tuli metsästä tielle ja ampui muutaman laukauksen – lopetteli kai hommiaan. Sitten partio häipyi.

Palasin tielle. Kaikki oli aivan hiljaista. Haavoittunut, ajomies ja hevonen olivat hengettömiä.

Tuntui karnealta. Olin yksin pahasti haavoittuneena pimeässä metsässä. Kuolema vaani monessa muodossa...

Yritin lähteä liikkeelle kohti Saarijärveä. Vastaa tuli melkein heti suomalainen partio.

– Tunnussana! huusi joku.

Ja saman tien ampuivat koh-ti!

– Olen omia! huusin niin kova kuin jaksoin.

Lopulta uskoivat ja tulivat luokseni. Meikäläiset läksivät vauhdilla vihollisen partion perään ja minä jatkoin vaivalloista taivallustani kohti Saarijärveä.

– Oli se hyvä että ampuivat niin huonosti...

Tuo ajatuksen tynkä takoi päässäni.

SORTAVALAAN

Pääsin lopulta Metsänvartijan torpalle. Siellä lojui pakarin lattialla liki kolmekymmentä miestä – kaikki kurjan näköisinä, likaisina ja partaisina, riekaleiset ja nokiset vaateresut yllään. Toisilla näytti olevan kova kuumme.

Kukaan ei virkkanut sanaakaan.

Lopulta kysyin eräältä lääkintämieheltä, milloin pääsisimme lähtemään.

– Ehkä jo tunnin päästä, hän sanoi. – Auton pitäisi olla jo tulossa...

Pitkä sairausauto tulikin nopeasti. Se oli heti täynnä ja lähti

Sairasauto on tullut

huonoa tietä kallistellen taaksepäin. Auton heittelehtiminen tuotti monelle kovia tuskia.

Saavuttiin Värtsilän kenttä-sairaalaan. Sinne jätettiin joitakin kaikkein heikoimpia potilaita ja otettiin tilalle parempikuntoisia. Sitten matka jatkui ja aamun valjetessa saavuttiin Sortavalaan.

Venäläinen hävittäjä on tarkkuuttanut konekivääreitään sairausjunan Punaisen Ristin kuvioon

Sortavala palaa

tunnin päästä.

Makasimme ryysyissämme kylmällä lattialla ja odotimme.

Sitten alkoi taivaalta kuulua tavallista voimakkaampaa lentokoneiden jyrinää.

– Omia koneita . . . , yritti joku optimisti ehdottaa.

Nousin kiireesti katsomaan. Suuri ikkuna oli suoraan Laotokalle päin.

Pommikoneita!

Valtava lauma!

Nopeasti laskin niitä kahdeksankymmentä.

TUHON PÄIVÄ

Koneet lähestyivät täsmällisinä muodostelmina. Niiden saavuttua kaupungin päälle luukut aukesivat ja pommikuormat alkoivat kaatua kaupunkiin.

– Tämäköhän se nyt on se Tiltun kosto . . . kun ei sitä Uomaan tietä saatu auki, välähti mielessäni.

Ilmatorjunta ampui kahdelta taholta, mutta tulella ei näyttänyt olevan vaikutusta.

– Taitaa olla tykeillä vihollisen miehitys, mutisi joku.

Kaupunki paloi yhtenäisenä tulimerenä. Kirkko kaatui kovalla jyrinällä kaupungintaloa kohti. Itse kaupungintaloon ei

tullut osuaa, vain ikkunat tulivat sisään.

Kukaan ei tullut meitä katsomaan. Makasimme edelleen lattialla, nyt lasinsirpaleiden seas-pakkasessa ja viimassa.

Vilu hytisytti kuumeisia miehiä. Kaikilla oli nälkä, sillä useimmat olivat olleet päiväkausia syömättä.

– Yritän mennä hakemaan apua, sanoin pojille. – Muutenhan me kuolemme tänne kaikki viluun ja nälkään . . .

Astuin ulos. Portaiden vieressä oli suutarina viidensadan kilon pommi. Koko kaupunki oli tulimerenä. Naiset valittivat ja huusivat.

– Tule nyt hyvä Jumala ja auta! rukoili joku.

Apua ei tullut – tuli vain pari hävittäjää, jotka lensivät matalalla kaupungin yli ja ampui-
vat konekivääreillään kaikkea mikä vielä eli ja liikkui.

Syöksyin suureen pommi-kuoppaan, minne sain pian seuraakin.

Jonkin ajan kuluttua hävittäjät poistuivat ja läksin taivalta-
maan eteenpäin. Vastaan tuli mies Punaisen ristin nauha käsi-
varressa.

Selitin hänelle tilanteen.

– Milloin teidät on sinne vietty? hän ihmetteli.

– Aamulla.

– Tuo ilmapommitus on pannut kaiken sekaisin, hän valitti. – On satoja kuolleita, joukossa paljon lääkäreitä ja hoitohenkilökuntaa . . .

Palasin takaisin kaupungintalolle. Oli jo ilta ja pimeä. Tulipalot valaisivat kuitenkin tehokkaasti kuolevan kaupungin.

Lopulta tulivat sairausautot. Meidät vietiin ehjäksi jääneeseen suureen taloon, jonka alakerrassa saimme ruokaa ja hoitoa.

Eräille apu tuli liian myöhään. Kuume oli tehnyt tehtävänsä.

Sitten pääsimme sairausjunaan, joka lähti liikkeelle aamuhämärissä. Jyväskylästä päädyin Pernasaaren poikakotiin, jossa lopulta pääsimme kunnan hoitoon. Siellä luoti poistettiin päästäni monien vaiheiden jälkeen.

Eivätpä vain olleet saaneet miehestä henkeä pois, vaikka kovasti yrittivät! □

Ajettiin sairaalan pihaan. Joku nainen tuli vastaan, pahoitteli kovin ja ilmoitti:

– Täällä on viimeinenkin paikka täynnä – ei mahdu yhtään! Mitä kummaa nyt tehtiin . . . ?

Samassa tuli paikalle mies ja käski:

– Ajakaa kaupungintalolle!

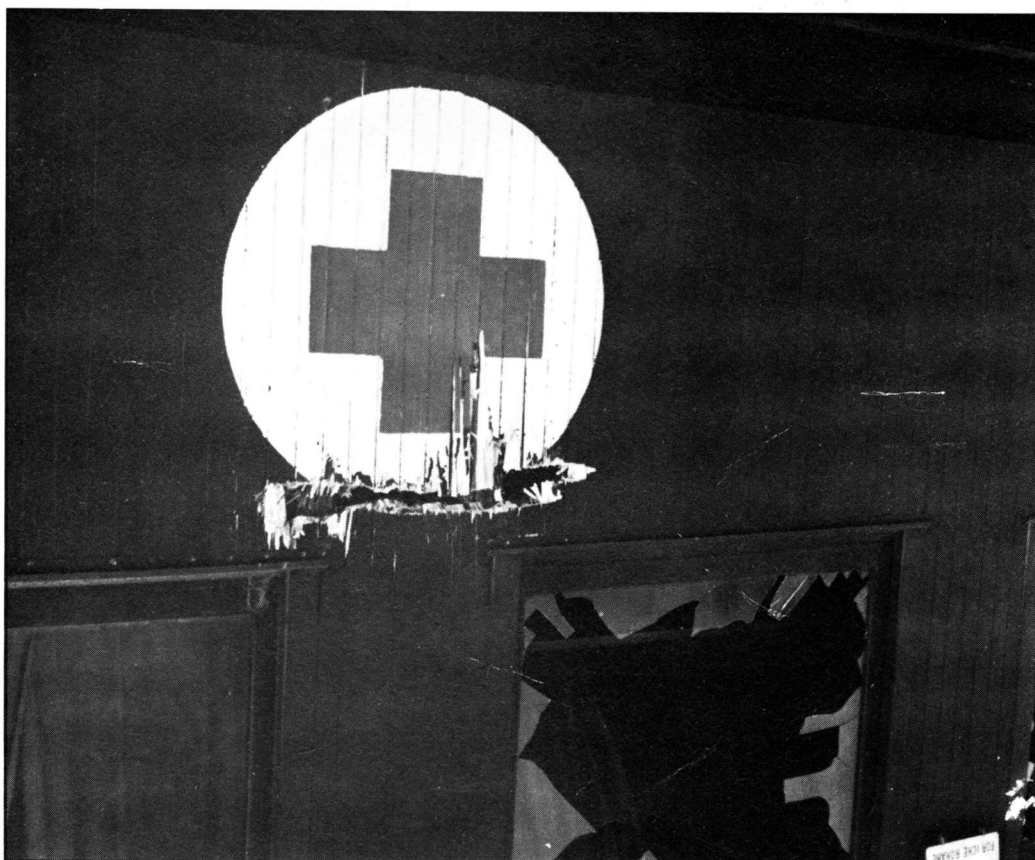
Se on tyhjennetty haavoittuneita varten.

Tehtiin niin. Potilaat kannettiin sisään. Itse ehdin kävelevänä sisään ensimmäisenä.

Talo oli työpötyhjä – ei sänkyä, ei tuolia, ei mitään!

Saattajat häipyivät. Sitten tuli paikalle mies, joka ilmoitti:

– Lääkärin pitäisi tulla tänne

RAVANSAAAREN linnake sijaitsee kyseisen saaren pohjoisosassa noin 12 km Viipurista etelälounaaseen. Se oli sisin Viipurinlahden linnakkeista. Sen aseistuksena oli raskas 6" Canet-jaos, joka pystyi meri-, maa- ja ilmatorjuntaan lähes 20 km:n etäisyydelle asti.

Linnakkeen vahvuus oli sodan alkaessa vajaat sata henkeä. Heistä osa oli linnakkeella ja linnakkeiston esikunnassa palvelleita varusmiehiä ja osa Uuraasta ja sen ympäristöstä palvelukseen kutsuttuja reserviläisiä. Kantahenkilöstön vahvuus oli kymmenen vaiheilla. Linnakkeen läheisyydessä sijaitsi Mustasaaren Miinavarikko, joka oli yhteistoiminnassa linnakkeen kanssa.

Asuin perheineni – vaimo ja kaksi poikaa – linnakkeen alueella ja toimin linnakkeen vääpelinä. Linnakkeen päällikönä sodan alkaessa toimi reservänrikki *Hartman* ja apunaan reservänrikit *Panula* ja *Hukari*.

Linnake aloitti taistelutoimet 30. 11. 1939, vain muutamaa minuuttia myöhemmin kuin uloimmat Viipurinlahden linnakkeet, mutta luovutti alueensa vasta keskiyöllä 8. 3. 1940.

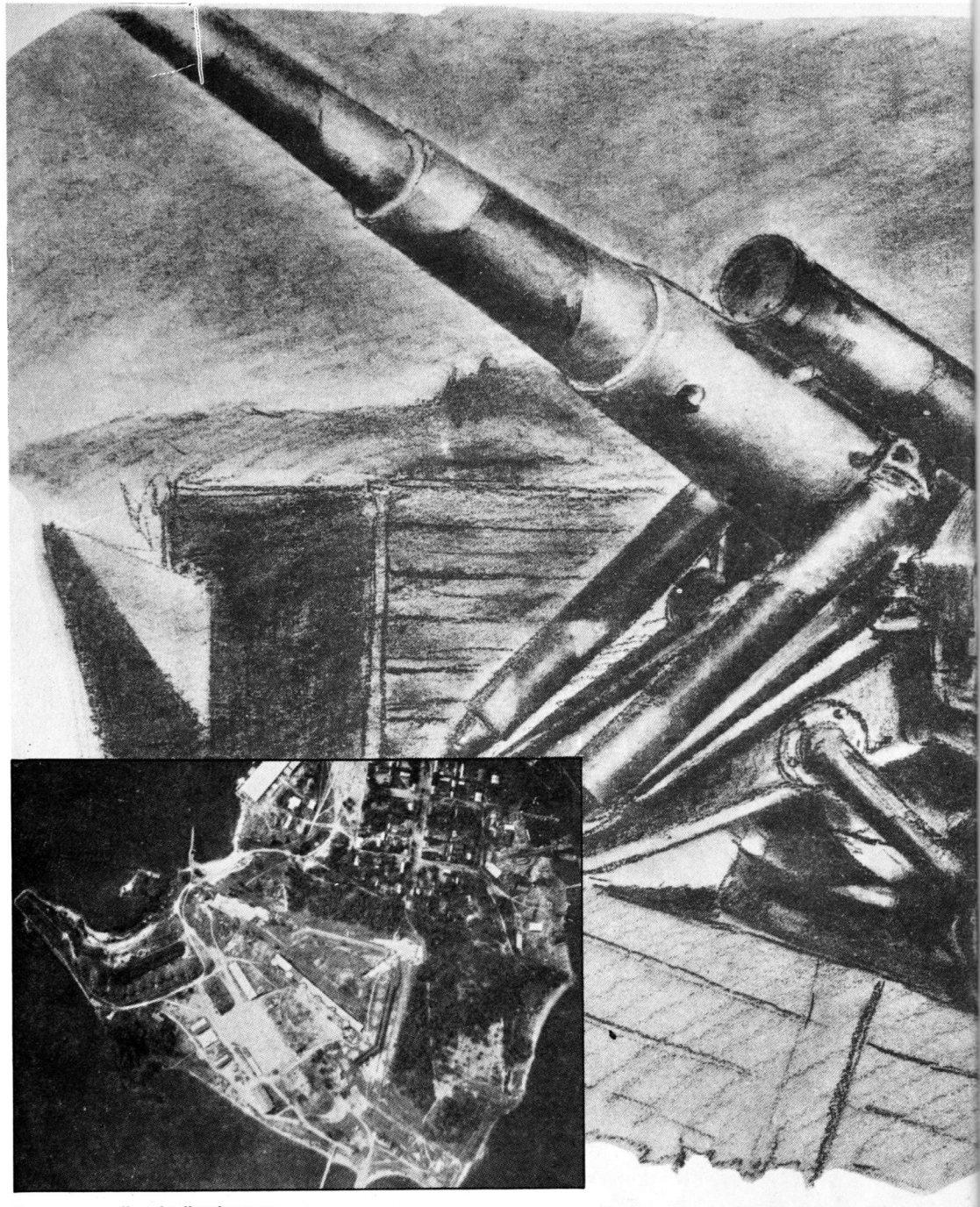
ENSIMMÄINEN SOTAPÄIVÄ

Olin linnakkeen toimistossa 30. 11. 39, kun Tuppuran linnakkeelta tuli ilmahälytys noin klo 8.30. Toimitin heti hälytyksen linnakkeella ja kiiruhdin työkeille.

Tykkien ja laitteiden miehitys kävi niin nopeasti, että ehimme odottamaankin muutama minuutin ennen kuin vihollisen lentomuodostelmat tulivat näkyviin Tuppuran suunnalta. Samalla näkyivät Tuppuran tykkien ammusten räjähdykset taivaalla ja kuuluivat laukausten äänet.

Linnakkeemme odotti ampu-mavalmiina. Kun vihollisen lentomuodostelmat olivat saapuneet sopivalle etäisyydelle, avasimme tulen. Osumia emme saaneet, mutta muodostelmat hajosivat jatkaen kuitenkin matkaansa Viipuriin. Kohta näkyivät tulipalot ja mustat savupilvet kaupungin yllä.

RAVANSAAARI taisteli talvisodassa

Ravansaaren linnake ilmakuvassa.

Viipurinlahden linnakkeet olivat talvisodan päivinä lujilla. Niiden osalle lankesi moninaisia tehtäviä lähes avoimella meririntamalla. Tilanteen kehittyessä suomalaisille epäedulliseksi raskaat patteritkin joutuivat etulinjaan.

AARO HEIKKINEN

I OSA

~~~~~ Puolustuslinja eri aikoina
 - - - Viipurin lohkon vasen raja eri aikoina
 - - - - - Koiviston joukkojen vetäytymistä
 H } Hyökkäysvalmisteluja välittömästi ennen rauhaa

Viipurinlahden taistelut talvisodassa

Heti ensimmäisen tilaisuuden tultua kiiruhdin siirtämään perheeni varakeittiönä toimivaan pommin kestäväan kasemattiin, jossa he viettivät sen päivän. Illan hämähärryttyä, kun vihollisen lentotoiminta päättyi, saapui hinaaja-alus linnakkeen laituriin ja vei heidät Tervajoelle, josta he jatkoivat matkaansa Reki-joelle ja sieltä edelleen Halmenniemeen Velmalle.

Vihollisen lentokoneita oli liikkeellä koko päivän. Tykkimme osallistuivat niiden torjuntaan parhaan tehonsa mukaan.

Toimin ensimmäisen tykin valvojana ja olin tykillä, kun yksi vihollisen pommittaja palasi Viipurista matalalla lentäen. Päästyään lähelle linnaketta se varmaankin huomasi meidän ja yritti poistua tulialueeltamme.

Tämä tilanne yllätti meidätkin, joten pyysin lupaa ampua suoralla suuntauksella. Lupa annettiin. Kranaattimme räjähdys näkyi koneen lähellä ja se näytti laskeutuvan yhä alemmaksi. Myöhemmin saimme Tuppurasta tiedon, että olimme pudottaneet mereen yhden vihollisen pommittajan. Saaliimme jäi tähän yhteen, mutta olihan sekin pois seuraavilta len-

noilta, jotka jatkuivat aina helmikuun puoliväliin saakka.

MIINOITIMME VIIPURINLAHTEA

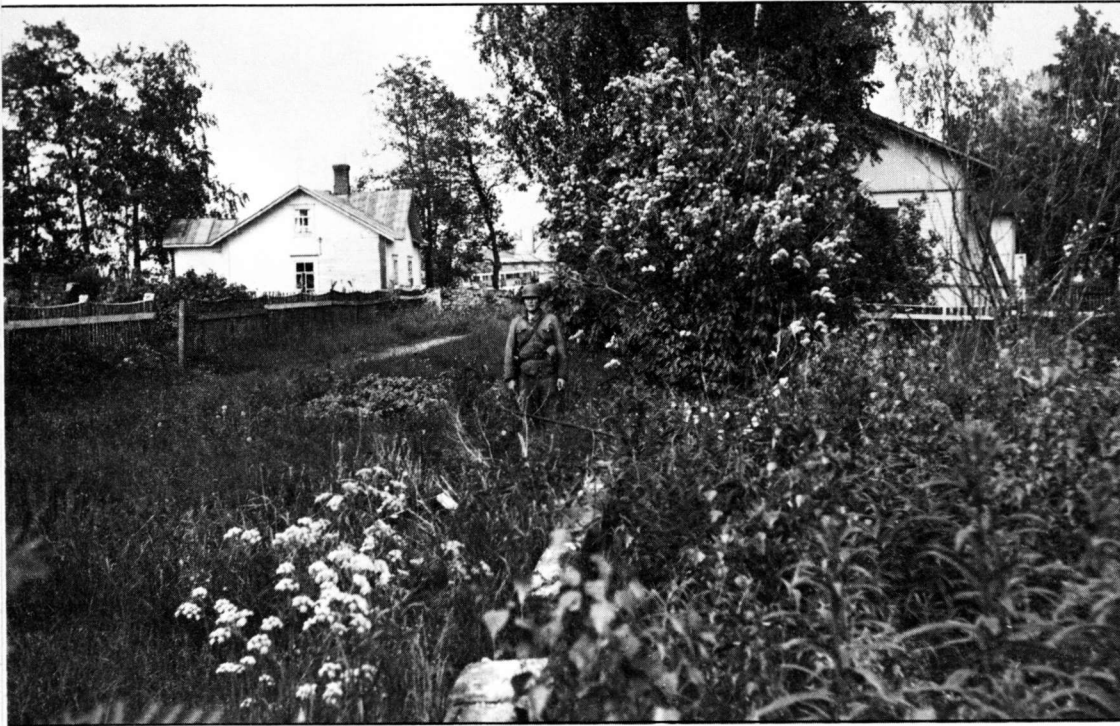
Ensimmäisen taistelupäivän iltana osallistuin Viipurinlahden miinoitukseen.

Kun ilta oli pimentynyt, läksi miinoitusosasto liikkeelle Mustasaaren Miinavarikolta. Osastoon kuului johtoaalus ja kaksi laskualusta. Toisen laskualuksena toimi tervahöyry Aarno, jossa päällikkönä oli res.vänrikki Salkari, ruoria hoiteli ylikersantti Koikkalainen ja minä toimin laskualiuperina huolehtien miinojen syvytyksestä ja niiden laskusta.

Laskimme kaksi kenttää Tuppuran ulkopuolelle. Työskentely tapahtui vaikeissa olosuhteissa, sillä tehtävä oli suoritettava pimeässä ja kylmässä myrskysisellä merellä. Kaikki onnistui hyvin ja miehistön mielialan ilmaisuna joku oli kirjoittanut liidulla viimeisen miinan kuoreen: "Terveisiä Molotoville!"

Palasimme seuraavana aamuna Tuppuran kautta Ravana-saarelle. Uuraansalmessa olles-

tuksista oli suurin Esi- ja Suonion saarille kohdistettu hyökkäys. Pommituksissa vaurioitui vain muutamia rakennuksia, sillä siviiliväki oli evakuoitu muualle.

KOIVISTO ON TULIMERENÄ

Helmikuun puolivälissä minut komennettiin Säkkijärvelle Osasto Jokelaan kouluttajaksi.

Vihollinen oli suunnannut hyökkäyksensä jo sinnekin, sillä 18. ja 19. 2. vihollinen pommitti Säkkijärven kylää. Matalalla lentäneet hävittäjät saivat syttymään muutamia tulipaloja.

20. 2. illalla minut komennettiin Koivistolle luutnantti *Jokelan* apulaiseksi. Häneltä sain kuulla, että tilanne on niin vakava, että Koivisto tuhotaan ja luovutetaan sinä yönä.

Liityin työskentelemään hänen kanssaan. Kun siinä kello 02.00 maissa jätimme Koiviston oli se tulimerenä. Suuntasimme matkamme Tiurinsaareen, jossa vietimme seuraavan päivän.

21. 2. illalla läksin hevosajoneuvoilla noutamaan miinoja Koiviston lähellä olevasta Susisaaresta. Saarella työskennellessämme tapahtui Koivistolla ankara räjähdys. Se osoittautui

RAVANSAAARI...

samme kuului ilmahälytys Ravansaaren linnakkeelta ja päästyämme laituriin alkoi viholliskoneita näkyä etelän taivaalla. Riensin patterille, joka toimi jo täydellä tehollaan. Ammuntaa jatkettiin koko päivän aina silloin kun viholliskoneet uskalsivat saapua ulottuvillemme.

vänrikki Hartman, alistettu konekivääri oli minun johdossani.

Siirryimme hinaajalla lahden yli Lihaniemen puolelle, josta jatkoimme matkaamme rantaviivan suuntaisesti Niemelää kohti. Aamuyöstä saavuimme Hannukkalaan, josta saimme yhteyden linnakkeelle ja tiedon, ettei mitään murtumaa ollut ta-

pahtunutkaan. Palasimme linnakkeelle jouluaamuna kello kahdeksan maissa.

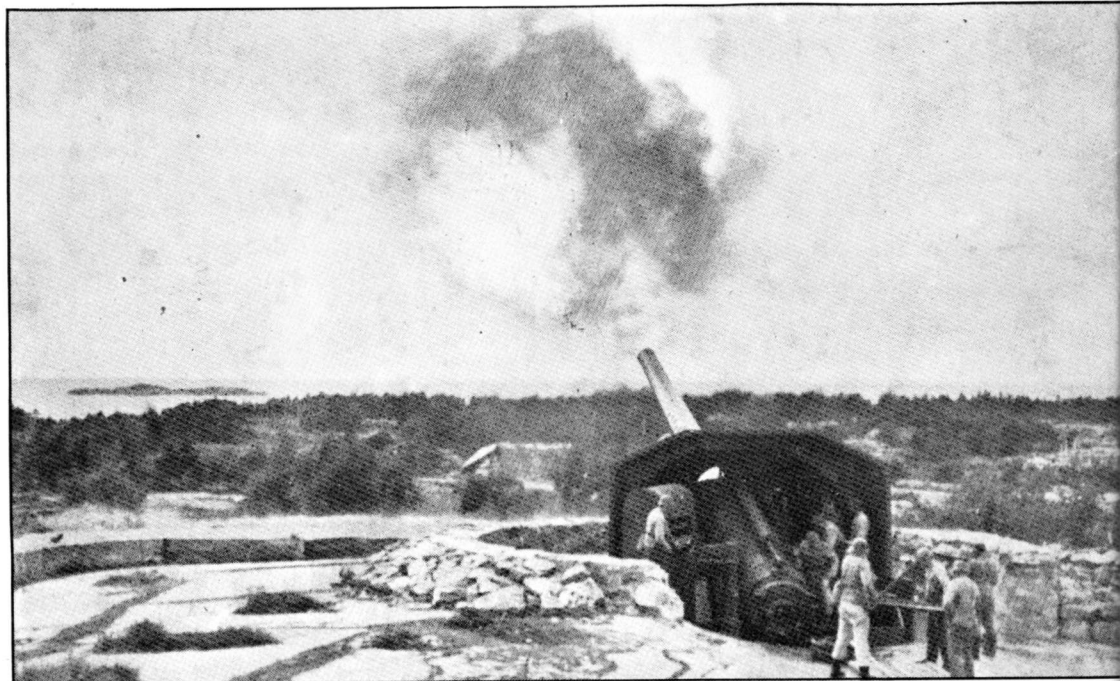
Lähimmät paikat joita vihollinen pommitti tässä vaiheessa olivat Harjuniemi, Niemelän rautatiesilta, Kuurin-, Esi- ja Suonion saaret sekä Uuras – kahteen kertaan – ja Ravansaaren siviilialue. Näistä pommi-

JOULUYÖN HÄLYTYS

Tätä ilmatorjunnan kautta jatkui aina siihen saakka kunnes Summa murtui. Vihollisen lentokoneet olivat varmaankin todenneet tulemme vaarallisuuden, sillä ne ohittivat linnakkeemme kaartaen itään, jossa ilmatorjunta oli heikompaa.

Jouluaatopäivä oli hyvin rauhallinen, joten kokoontuimme yhteiselle jouluaterialle linnakkeen ruokalaan. Nautimme melkein rauhanajan aterian ja sulattelimme sitä tyytyväisinä komeroissamme, kun noin klo 22.30 tuli Viipurista hälytys: vihollinen on murtautunut Summa linjan läpi ja etenee panssareiden tukemana Viipuria kohti!

Linnakkeelta lähti vahvistettu joukkue varmistamaan Viipurinlahden itäistä rantaa. Joukkueen johtajana toimi res-

niiksi tervehdyksiksi, joita olimme sinne jättäneet.

Työmme kesti koko yön, mutta keskeytimme sen aamun valjetessa, sillä kuormat oli kuljetettava saaren Koiviston puoleista rantaa, jota vihollinen voi esteettä tähyttää.

22. 2. vallitsi ankara lumimyrsky, joten iltpäivällä sain käskyn noutaa loput yhdeksän kuormaa miinoja Susisaaresta. Vihollinen oli edellisenä yönä yrittänyt vallata saaren, joten sain suojakseni puoli joukkuetta kiväärimiehiä.

Saavuttuani paikalle näkyivät siellä vielä yöllisen hyökkäyksen jäljet: jäällä makasi kaatuneita vihollisia omituisesti

Kuormasimme loput miinat rekiin ja palasimme onnellisesti.

23. 2. aamulla vihollinen aloitti hyökkäysvalmistelunsa tykistökeskityksillä Tiurin ja Alvatin saarille. Tällöin sain komennuksen palata takaisin Ravansaarelle.

24. 2. aamulla ilmoittauduin silloiselle Ravansaaren alalohkon komentajalle majuri *Saurolle*. Hän määräsi minut Uuraaseen linnakkeen toiseksi tulenjohtajaksi res.vänrikki *Hukarin* kanssa.

AMMUTAAN MAALLE

25. 2. oli vihollinen saavuttanut jo Viipurinlahden itäisen rannan

että vihollinen pääsi pureutumaan saariin vasta 29. 2. 40.

Taistelut jatkuivat saarilla ja linnake avusti tulellaan aina 2. 3. puoleenpäivään saakka. Viimeiset laukauksensa tykit ampuivat jaoksena osoittamaani maaliin Pukinsaaren ja Suikkilan väliselle jäälle, jossa marssi suljettuja vihollisosastoja. Viholliset vetäytyivät takaisin Pukinsaareen jättäen jäälle raskasta kalustoaan.

Puolenpäivän tienoissa saapui linnakkeen päällikkö Uuraaseen mukanaan tykkien miehistä koottu joukkue. Hän ilmoitti, että linnakkeen tykit eivät ammu enää. Tehtäväni on päättynyt ja saan palata linnakkeelle.

ivat, että etulinja oli siirtynyt Uuraansalmelle.

Linnakkeen tykkimiehistä koottu joukkue Hartman oli Uuraassa joutunut taisteluun panssarivaunujen tukemaa hyökkääjää vastaan. Joukkue oli puolustautunut urhoollisesti, vaikka se joutui tässä ensimmäisessä taistelussa toimimaan valtavaa ylivoimaa vastaan. Se menetti haavoittuneena johtajansa Hartmannin ja kaikki ryhmänjohtajansa joko haavoittuneena tai kaatuneena sekä suuren osan miehistöstään. Ne jotka kykenivät vetäytyivät hajallaan linnakkeelle. Uuraan varsinaiset puolustajat, pataljoonat Jussila ja Kärnä, kärsivät myöskin raskaita menetyksiä, mutta taisteluihin tottuneina ne vetäytyivät taistellen Uuraansalmen yli Suonion saarille ja Ravansaaren eteläosaan.

Näin oli Ravansaaren linnake nyt vuorostaan joutunut – Tuppuran ja Alvatin linnakkeiden jälkeen – ottamaan rintamavastuun etulinjan pesäkkeenä.

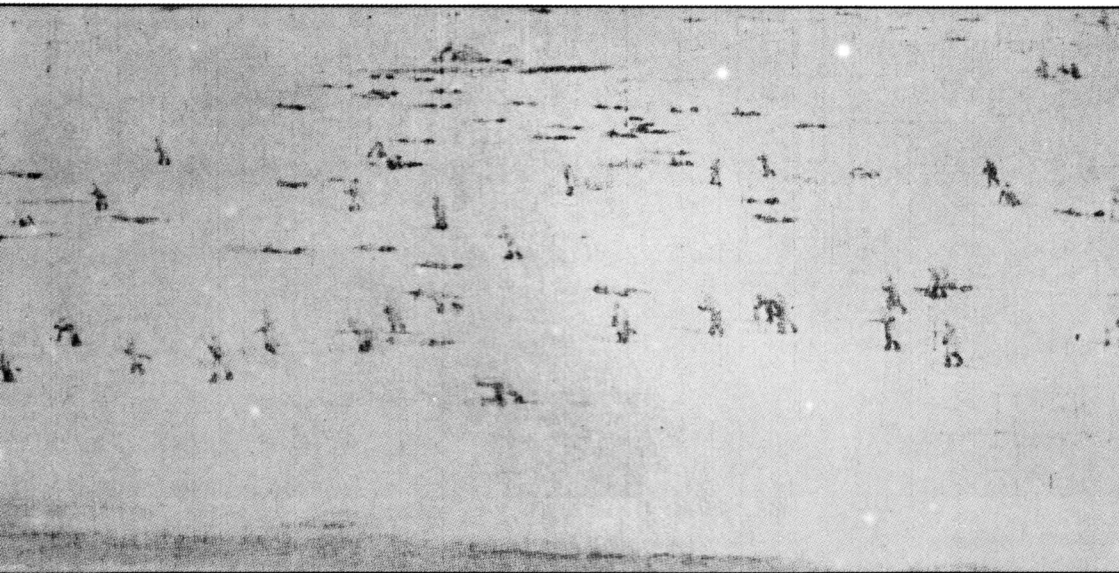
PAHA PAIKKA

Linnakkeen alueen koillis- ja itärannan puolustamiseksi muodostettiin sinne saapuneista Joukkue Hartmannin jäännöksistä sekä siellä toimineista huoltomiehistä ja sinne saapuneista pienistä ryhmistä kaksi joukkuetta. Tämän osaston johtajaksi määrättiin res.vänrikki *Pipinen* ja joukkueiden johtajiksi res. vänrikki *Rapeli* ja *Hukari*.

Osasto miehitti Uuraansalmeen pistävän Hotskisniemen, jonne se sai vahvistukseksi kaksi konekivääriä ja panssarintorjuntatykkiryhmän. Rapelin joukkue asetui aseisiin rantaviivan suuntaisesti niemestä laivalaituriin.

Kaikki omat joukkomme olivat jo vetäytyneet Viipurinlahden yli sen länsirannalla oleviin saariin. Lähimmät naapurimme olivat Turkinsaaresta, jonne matkaa oli yli kilometri. Miehitys jatkui edelleen Keihänsniemen kautta Viipurin suuntaan. Oman puolustuslinjamme tärkein ja samalla vaikeimmin puolustettava kohta oli Hotskisniemi.

Uuraansalmen jää oli niin heikkoa, ettei se kantanut ras-

Venäläinen jalkaväki hyökkää Viipurinlahdella Ravansaaren ja Esisaaren väliin maaliskuussa 1940

← Canet-jaos ampuu kauas

pareittain. Ilmeisesti he olivat illalla juhlineet Koiviston valtausta ja lähteneet sitten jatkamaan hyökkäystä iloisin mielin ja vellellisesti kaulakkain.

Se oli monen miehen viimeinen voitonjuhla.

Susisaaresta joukkuettaan johtanut reservivänrikki kertoi, että vihollinen oli lähestynyt saarta lumimyrskyssä laulaen ja kaulakkain. Ennen hyökkäystä oli saarta pehmitetty tykistöillä. Kranaatit eivät olleet osuneet miinavarastoihin.

Humalaiset hyökkääjät olivat olleet helppo maali puolustajalle.

ja ryhtynyt valmistautumaan lahden ylitykseen. Omat joukkomme olivat jättäneet manteeen ja siirtyneet Uuraan saarille, joten kaikki liike, mikä vastarannalla tapahtui, oli vihollisten aiheuttamaa.

Maalien havaitseminen oli helppoa, sillä vihollinen käyttäytyi varomattomasti. Toimintamme kohdistui nyt pääasiallisesti maamaaleihin.

Me tulenjohtajat pidimme huolen, että maaleja riitti. Linnaketta vaivasi kuitenkin ammusten vähyys, joten sieltä ammuttiin hyvin säästeliäästi.

Vihollisen tykistön toiminta oli erittäin runsasta ja aktiivista.

Uuraan saarten puolustajiksi olivat saapuneet pataljoonat *Jussila* ja *Kärnä* sekä yksi erillinen komppania. Nämä joukot pitivät urhoollisesti puolensa niin

Alalohkon komentaja oli vaihtunut. Majuri *Sauron* tilalle oli tullut majuri *Simonen*. Hän määräsi minut toimimaan lähettialupseerinaan ja olemaan aina lähettyvillä.

LINNAKE SIIRTYY ETULINJAAN

Vihollinen, joka jo muutaman vuorokauden ajan oli yrittänyt Uuraan valtausta, aloitti 3. 3. aikaisin aamulla tykistön ja panssarivaunujen tukeman hyökkäyksen. Katkerien ja mottominpuolin runsaita uhreja vaatineiden taistelujen jälkeen oli joukkomme luovuttava Uuraasta ja vetäydyttävä iltahämärässä Uuraansalmen yli Ravansaareen ja Suonion saarille.

Valtavat lautatarhapalot salmen molemmilla rannoilla osoit-

...taisteli talvisodassa

kaita aseita, mutta kylläkin hajallaan kulkevia yksityisiä miehiä. Sama oli tilanne myöskin saaren pohjoiskärjen ja Haapaluodon välillä. Tämän johdosta vihollinen voi käyttää panssareita vain koillisrannikkoamme ja niemiä vastaan. Sen se kyllä tekikin – täydellä tehollaan.

KUUSITUUMAINEN ETULINJAAN

Varsinaisen Ravansaaren linna, joka 4. 3. mennessä oli kärsinyt vain ilmapommituksista ja vihollisen tykistön häiritsemisestä, joutui nyt jalkaväen etulinjan tulituskohteeksi. Tykit olivat lakanneet toimimasta ja toinen niistä oli purettu ja kuljettu pois linnakkeelta. Ensimmäinen tykki, osuman saaneena ja osittain hajoitettuna, seisoi vielä paikallaan. Se oli vähäisin toimin saatettavissa ampumakuntoon. Ammuksiakin löytyi kasematista vielä kuusi kranaattia.

Ehdotin majuri Simoselle, että kuusi täyttä laukausta jätettäisiin linnakkeelle. Näin tapahtuikin.

Linnakkeen sadan metrin pituista betonista ja pomminkestävää kasemattia, joka ei ollut vaurioitunut, vaikka olikin saanut useita osumia, käytettiin alalohkon komentopaikkana ja miehistösuojana. Kasarmirakennus, jonka toisessa päässä perheeni asunto sijaitsi, oli saanut täysosuman juuri asuntoni kohdalle. Muut puiset rakennukset sekä tiiliset kasematit olivat vielä täysin kunnossa. Koko linnakkeen alue oli hallussamme.

3. 3. tapahtunut Uuraan valtaus oli todennäköisesti vaatinut viholliseltakin runsaita menetyksiä, joten senkin oli suoritettava uudelleenjärjestelyjä. Vihollinen ei jatkanutkaan heti Uuraan salmen ylitystä, mutta yöllä 3.–4. 3. Ravansaari joutui vihollisen jatkuvan tykistön häiritsemisammunnan kohteeksi.

Jo aikaisin aamulla 4. 3. yritti puolen joukkueen vahvuinen vihollispartio ylittää Uuraan sal-

Viimeinen tervehdys

men Louhimon kohdalla, mutta se tuhottiin viimeiseen mieheen salmen jääle. Tämä oli osalle linnakkeen miehistä ensimmäinen tulitaistelu, joten tuli avattiin aivan liian aikaisin.

Koska Louhimossa näytti olevan vilkasta liikettä, nousin lippukukkulalle, josta oli parempi näkyvyys vastarannalle. Hetken tähysteltyäni huomasin ampuvan tykin olevan erään rakennuksen nurkalla.

Ammuin kiväärillä muutama nopean laukauksen sitä kohti, jolloin sen miehistö ryntäsi rakennuksen suojaan. Muutama hetken kuluttua palasivat miehet tykille, jolloin uusin tulituksen. Nopeat syöksyt nurkan taakse uusiutuivat eivätkä miehet enään palanneet tykkinsä luokse.

CANET KARJAISEE

Saadakseni täydellisen kuvan tilanteesta nousin linnakkeen tulenjohtotorniin, joka lukuisista pommituksista huolimatta oli vielä käyttökunnossa. Sieltä havaitsin, että lahden jäällä Turkinsaaren ja Keihäsniemen edustalla makasi runsaasti vihollisia. Kauempana, Lihanien kärjessä saarien suojassa, oli useita panssareita.

Menin majuri Simosen luokse ja kerroin hänelle havaintoni sekä ehdotin, että kunnostaisimme vielä asemassaan olevan ensimmäisen tykin ja ampuisimme linnakkeella olevista kuudesta laukauksesta viisi Lihaniemeen vihollisen panssareiden kokoontumispaikkaan. Yksi laukaus oli jätettävä tykin tuhoamiseksi.

Simonen antoi luvan ammutaan. Aseteknikko *Aholan* kanssa kunnostimme tykin, joka oli

ampumakunnossa, vain tulenjohtovälineet puuttuivat.

Päätin käyttää suoraasuuntausta ja nousin tulenjohtotorniin. Annoin tarvittavat komennot tykille ja komensin:

– Tulta!

Ensimmäisen laukauksen jälkeen tein tarvittavat korjaukset. Loput neljä laukausta ammuimme pikatulena maaliin.

Osumat olivat maalialueella, jossa alkoi vilkas liike panssarien hajaantuessa eri suuntiin. Linna, joka oli ollut vaienneena jo useita päiviä, oli vielä keran näyttänyt kyntensä!

Vastatoimet olivat odotettavissa.

Ei kulunut kauan, kun linna oli vihollisen voimakkaan tykistön tulikeskityksen maalina. Heti sen jälkeen kaatoivat lentokoneet pommikuorman nis-kaamme.

Jatkuu seur. numerossa

Persoonallisuuksia

KASVI- JA ELÄINOPPIA

Kirkkoherra *Toivo Laitinen*, myöhemmin kenttäpiispa, kulki lauantai-iltana kirkonkylänsä Puolangan raitilla. Pimeästä maantienojasta kuului epä-määräistä laulunmörinää.

– Kuka se siellä metelöi? kysyi rovasti.

– Mä olen taimi sun tarhastas...

Kännikala tunsi ro-vastinsa äänen.

– Taidat olla parem-minkin niitä rikkaruo-hoja, sanoi Laitinen kuivasti ja jatkoi mat-kaa.

Laitinen kertoi ker-ran, kuinka hän joutui vaikeuksiin pitäessään hartaushetkeä Ruijan Vesisaarella. Hän pu-hui suomeksi ja tulkki käänsi saarnan norjak-si.

Laitinen puhui tai-mista Herran tarhassa, lapsista. Jäämeren ran-nalla kasvanut tulkki ei ilmeisesti tuntenut tai-mi-sanaa vaan erehtyi ja ryhtyi käyttämään

tutumpaa taimen-sa-naa vastaavaa norjan-kielistä käännöstä. Saarnan jatkuessa tulkkiparka joutui vai-keuksiin puhuessaan kalastuksesta papin käyttäessä maanvilje-lykseen liittyviä kieli-kuvia. Lopulta tulkin tilanne kävi niin vai-keaksi että Laitinen joutui vaihtamaan tekstiä.

SUOMEN KANSAN-ARMEIJASSA TAPAHTUI

Elettiin syyskuun alkua vuonna 1941. *Kalle Heiskasen* 11.Divisioo-na oli kääntynyt Prää-zästä Petroskoita kohti. ”Tuntemattoman” JR 8:n I Pataljoona ahdisti vihollista etelään Pyhä-järven kylän suuntaan. Satimessa oli kokonai-nen vihollisdivisioona, joka purkautui muun muassa tiettömän Kas-kanan korven kautta itään.

Vastus oli kova.

JR 8:n komentaja eversti *Pietari Aleksan-teri Autti* oli tullut etu-linjaan tutkimaan, mik-si Pyhjärven kylää ei saatu vallatuksi. Jou-duin samaan poteroon Ukon kanssa ankarassa tykistötulessa.

Äkkiä samaan ahtaa-seen monttuun rojahtaa kookas romuluinen so-tamies.

Saatuaan hengityk-sensä hiukan tasaantu-

maan hän vilkaisee ym-pärilleen ja tuntee ryk-mentin komentajan.

Miehen silmissä vä-lähtää. Hän kääntyy everstin puoleen ja mu-rahtaa:

– Se on asia niin että nyt olisi saatava lomaa – välttämättä. Käykö päinsä?

– Lomia ei nyt kii-vaan taisteluvaiheen ai-kana voida myöntää kuin aivan poikkeusta-pauksissa, hautajaisiin ja häihin, selitti Autti asiallisesti ja rauhalli-sesti.

– Minäpä tarvitsisin-kin juuri vihkilomaa! innostui soturi.

– Ei niitäkään nyt kesken tappelun voi jär-jestellä, sanoi Autti.

– Mutta kun on tyttö paksuna! kimpaantui mies.

Juureva ja möreä-ään-ninen eversti yritti seli-tellä, että asiaa voitai-siin harkita tämän tais-telun jälkeen, mutta so-turi ei antanut periksi, vaan karjaisi jo malttin-sa menettäneen:

– Ja jumalauta! Everstikös ne maitora-hat sitten maksaa!

Autti, kansan mies ja ihmistuntija, rauhoitti tilanteen kranaattien is-kiessä ympärille ja pais-koessa mutaa mont-tuumme.

Pentti Laine, Jyväskylä

”Pikasantsi,
harmitteli
Partanen pak-
kiin pudonnutta
käpyä.”

Suomi taisteli itsensä

Tanskan ambulanssi teki Suomessa tärkeää työtä ja sai paljon julkisuutta. Tässä tanskalainen hoitajatar haluaa kokeilla, toimiiko suomalaisen vartijan merkinantotyyli pakkasessa

maailmankartalle

ERIK
EKHOLM

Kenraali Linder saapuu vielä siviilipuvussa ottamaan vastaan ruotsalaisten vapaaehtoisten päällikkyden Lapin kaamoksessa

ME SUOMALAISET kuvittelemme helposti itsestämme liikoja – ei meistä suuressa maailmassa vallon paljoa tiedetä. Paavo Nurmi on jo unohtunut ja Sibeliusen tuntevat vain konserttimusiikin harrastajat.

Yksi meihin liittyvä asia muistetaan tässä kriisien, sotien ja selkkausten maailmassa: Suomen talvisota.

Se oli sensaatio.

Saksa oli juuri lyönyt vahvana pidetyn Puolan armeijan muutamassa viikossa. Baltian pienet tasavallat olivat taipuneet miehitykseen. Kat-

Kuninkaallisen Tanskan Autobiiliklubin korjausauto jossakin suomalaisessa metsässä. Tienviitta on pimennetty – verstaan sijainti on sotasalaisuus

Suomi taisteli

sottiin, että pienillä kansoilla ei enää ollut mitään toivoa.

Sitten 200-miljoonainen Neuvostoliitto hyökkäsi nelimiljoonaisen syrjäisen Suomen kimppuun. Odotettiin ratkaisun tapahtuvan muutamassa päivässä tai enintään viikossa.

Toisin kävi.

Huonosti varustautunut Suomi pysäytti

suurvallan hyökkäyksen! Arktisissa olosuhteissa iskevät metsäsuomalaiset aiheuttivat suurvallan joukoille karvaita tappioita.

Maailman lehdistö kiinnostui. Suomi oli hetkessä koko sivistyneen maailman huomion kohteena.

Tanskan johtava sanomalehti Berlingske Tidende käsitteli kuva-

liitteissään Suomen asiaa enemmän kuin mitään muuta. Sotaamme selviteltiin sanoin ja kuvin Suomea koskevissa erikoisnumeroissa lehden omien toimittajien kynällä ja kameralla.

Suomesta haluttiin tietää kaikki.

Tällaista materiaalia Berlingske Tidende tarjosi lukijoilleen. □

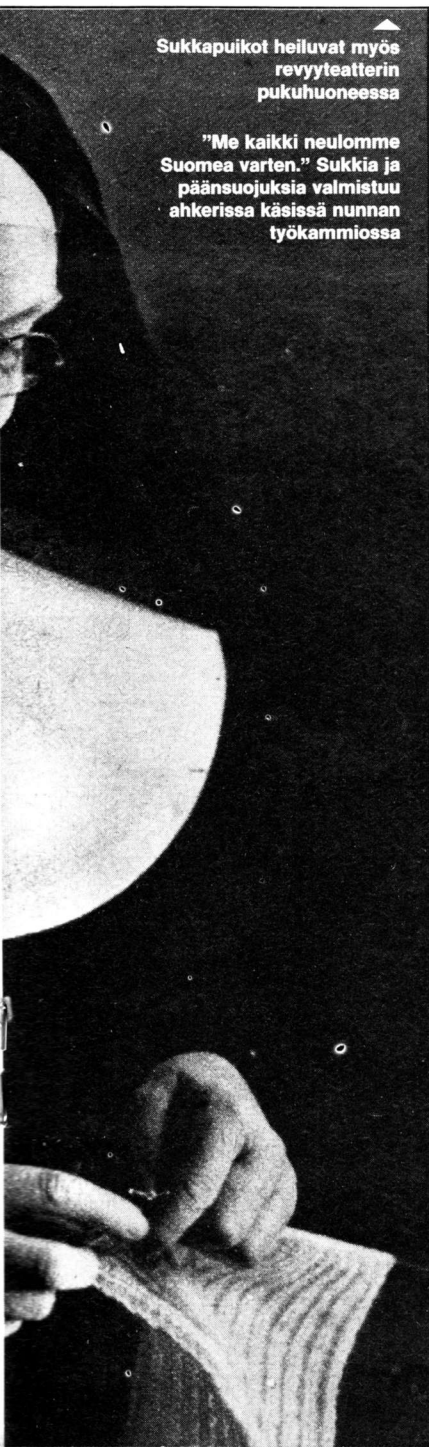
Suomussalmen taistelusta julkaistiin kymmenittäin suurikokoisia kuvia. Tässä suomalaiset auttavat hoitoon pahoin paletunutta puna-armeijan luutnanttia

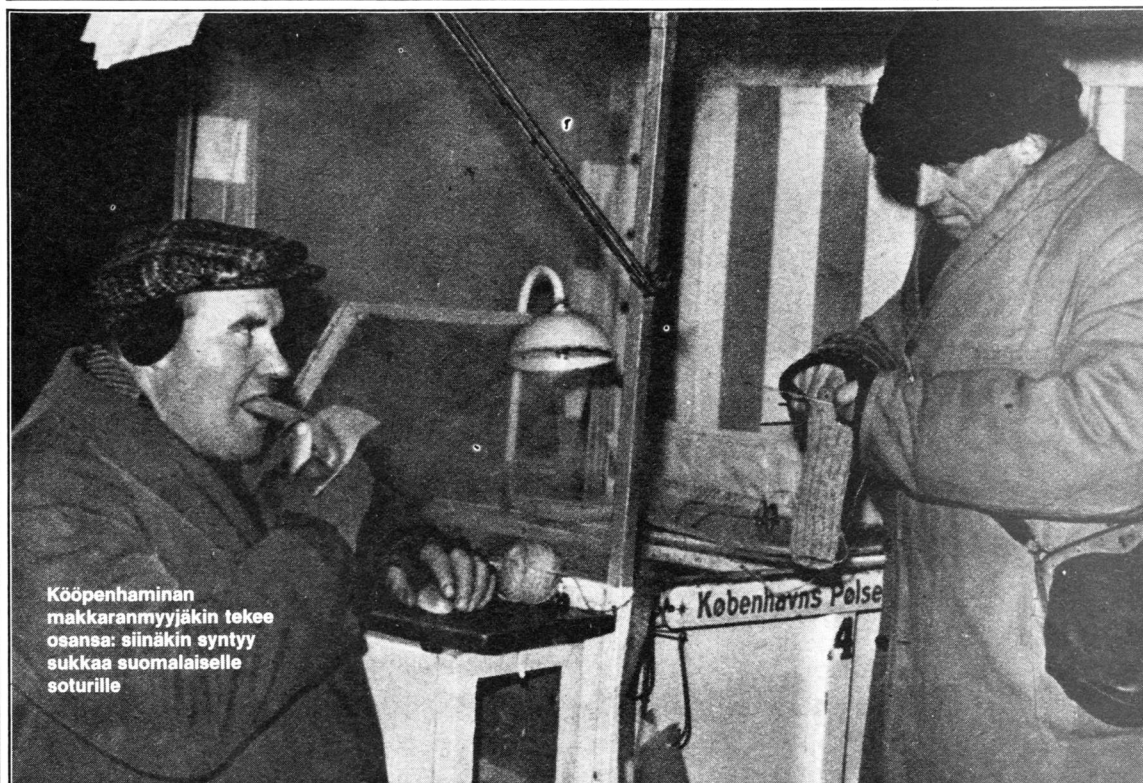

Sukkapuikot heiluvat myös
revyyteatterin
pukuhuoneessa

"Me kaikki neulomme
Suomea varten." Sukkia ja
päänsuojuksia valmistuu
ahkerissa käsissä nunnan
työkammiassa

Sotakirjeenvaihtaja
etulinjoilla,
vasemmalla Reuterin
toimittaja Morgan
Lontoosta ja oikealla
Chicago Herald
Tribunen
kirjeenvaihtaja Day

Kööpenhaminan
makkaranmyyjäkin tekee
osansa: siinäkin syntyy
sukkaa suomalaiselle
soturille

Motissa

Tulimyrskyn harventamat
komppaniat vetäytyvät
Muolaasta Äyräpään
maisemiin

**Talvisodan
viimeisinä
viikkoina
suomalaiset
olivat lujilla
Karjalan
kannaksella.
Oltiin
puolustuksen
takarajalla.
Kuluneet ja
väsyneet
komppaniat
taistelivat usein
epätoivon
voimalla.**

Äyräpään Sikniemessä

SUMMAN murtumisen jälkeä oli konekiväärikomppaniamme puolustuksessa Muolaan kirkonmäen liepeillä. Toimin konekivääriryhmän johtajana. Potoista irtauduttiin helmikuun 18. päivänä valoisana aikana.

Suoritus oli vaikea ja aiheutti tappioita. Konekiväärini vedettiin asemasta ahkiolla puhelintapsia apuna käyttäen, sillä naapuri takoi aluetta kranaatinheitimillä ja lukemattomilla konekiväreillä. Siinä tuiskeessa kirkkomaan multa tuntui rakkaalta ja läheiseltä ryömiessämme asemista taaksepäin. Selvisimme ihmeen hyvin – ei tullut muuta kuin jokunen reikä mantteliin.

Takana oli hevonen odottamassa. Täyttä laukkaa painuttiin Kuusaan kylään. Naapurin tykistö vauhditti tehokkaasti matkantekoa. Onneksi taivas vetäytyi pilveen ja vihollisen il-

matoiminta häiriytyi. Pakkanenkin tuntui lauhtuvan.

VIIMEISELLE LINJALLE

Iltahämärissä saavuimme kauriiseen ja vauraaseen Kuusaan kylään. Se pantiin saman tien palamaan. Kaamea ilotulitus jäi jälkeemme kertomaan muinoin niin viihtyisästä karjalaiskylästä. Surkeinta oli, että paljon kuljetuskelpoista omaisuuttakin jäi liekkeihin – asukkaille oli tullut kiireinen lähtö.

Aamuyöstä saavuimme Äyräpään maisemiin. Pystyimme teltat keskentekoisten asemien läheisyyteen.

– Tämä on sitten viimeinen linja, sanottiin. – Tämän takana ei ole mitään . . .

Järvikannaksille oli kaivettu panssarinesteitä, jotka sulan maan aikana olisivat olleet tehokkaita. Nyt niistä ei ollut suurtakaan apua, kun suot ja vesistöt olivat hirmupakkasten ansiosta umpijäissä.

SA-kana

Muolaan kirkkomaan multa
tuntui puolustajista rakkaalta

Viimeisellä linjalla. Näkymä suomalaisten asemista vihollisen suuntaan Äyräpäänjärven – Salmenkaidan maastossa

Tilanne ei selviä helpolla

SULO VARTIAINEN

Aamu valkeni kirkkaana. Pakkasta kerrottiin olevan lähemmäs neljäkymmentä pykälää.

Pataljoonamme viides komppania, jonka vahvuus oli korpuraali ja neljä miestä, oli majoitunut pieneen mökkiin ja lämmittänyt uunia sen verran että naapurin tiedustelukone pyöräytti savurenkaan ilmaan mökin yläpuolelle. Hetken kuluttua pommikoneet pudottivat lastinsa eikä talosta enempää kuin asukkaistakaan jäänyt jäljelle muuta kuin hiiltyneitä ruumiita ja hirrenpätkiä. Viidennen komppanian vahvuus oli nyt nolla.

Miehitimme asemat kiireen vilkkaa, sillä edestä kuului jo viivytäjien kiivas ammunta, joka nopeasti lähenei. Vihollinen oli kintereillä.

Olimme Sikniemen kylän eteentyönnettyssä tukikohdassa varsinaisen puolustuslinjan edessä. Asetuimme kehnosti rakennettuun keskeneräiseen konekivääriposäkkeeseen. Kattoa

kannattelivat kymmensenttiset mäntyrüüt, joiden päällä oli vähän risuja ja ohut kerros multaa.

– Tämä hökötyks ei kyllä kestä minkäänlaista paukkua . . .

Joku lausui julki kaikkien ajatukset.

Ensimmäinen päivä kului rauhallisesti. Edestä maantien suunnalta kuului kiivasta taistelun melua, mutta vihollista ei näkynyt.

Sitten tuli ilta ja yö.

YÖLLINEN YLLÄTYS

Olin yksin vartiassa konekiväärillä kello 24.00–02.00. Lähitöllä oli kiväärikomppanian mies omassa kuopassaan.

Edestä alkoi kuulua liikehdintää.

Otin komennon. Hiivin kiväärimiehen luokse ja kuiskasin:

– Jos niitä ei ole kovin paljon, annetaan niiden tulla lähelle ja tapetaan sitten kaikki.

Naapuri nyökkäsi.

Sitten suksilla liikkuva porukka lähenei. Miehet näkyivät hyvin kuutamossa.

Nyt alkavat naapurit olla sopivalla hollilla . . .

– Tulta!

Karjaisin ja painoin samalla konekivääriin sormilevyä.

Mitään ei tapahtunut. Ase oli jäässä. Olin hoitanut sen huonosti.

Nyt oli kuitenkin myöhäistä katua. Sieppasin käteeni pote-

rossa olleen kiväärin ja tein häntäisen latausliikkeen.

Patruuna ei mennyt piippuun – ei sitten millään! Iskin lukkottappia jollakin kalikalla ja sainkin lukon kiinni. Painoin liipasinta – ja totesin olevani selälläni poteron pohjalla. Oikeaa olkapäätä viilteli hirmuinen kipu.

Selvisin sentään tolpilleni ja jatkoin ampumista. Osumia ei tullut. Naapuritkaan eivät kuitenkaan olleet tappelualueella, vaan häipyivät aseman edestä.

Aikanaan kävi ilmi, että kiväärin piipussa oli ollut ennestään sinne juuttunut luoti, jonka olin väkisin työntänyt rihloihin. Vihainen potkaisu johtui siis kahden luodin vaikutuksesta – se oli normaaliin verrattuna kaksinkertainen.

Vartiovuoro loppui aikanaan. Pakkanen paukkui puissa ja oli kylmä.

Vähän taempana oli talo, jossa oli mahdollisuus lämmitellä. Se oli tupaten täynnä yöpyjiä. Komppaniamme lääkintämies *Jussi Ijäs* oli vallannut saunakömmänän ja lämmittänyt sen iltahämärissä. Oikaisin saunan lattialle hänen seurakseen ja nukahdin ilman tuutulauluja heti kun olin päässyt suoraksi.

PIRU ON IRTTI!

Heräsin kummaan rätinään. Saunan päätyseinästä lenteli puunsälöjä ja luodin kappaleita silmilleni.

Jussi Ijäs pudottaautui lauteilta päälleni ja kirosi:

– Mikä helvetti nyt on . . . ?

Ulkona tuntui tosiaan olevan helvetti valloillaan. Konetuliaseet lauloivat aivan nurkalla ja käsikranaatit mossahtelivat. Metelin läpi kuului meikäläisten avunhuutoja.

– Uraaaaaa!

Se selvitti tilanteen.

Vanjat olivat tehneet etulinjassa vain jonkinlaisen valesyökäyksen. Sen turvin pääjoukko – vahvistettu komppania – oli urrinut harvan vartioketjun läpi lämmittelytalon ympärille. Ulkoviitot oli kolkattu ja sen jälkeen oli pantu pelit soimaan.

Rakennuksiin suunnattu tuli ei ollut kovin tuhoisaa, koska

→

Motissa...

vanjat tapansa mukaan ampui-
vat pimeässä yli.

Meitä oli pienessä saunan-
kömmänässä neljä miestä. Asei-
ta oli kolme kivääriä ja konepis-
tooli. Pikaneuvottelun jälkeen
päätimme osallistua tappeluun.

Saunan oven takaa kuului
hiljaista liikettä. Survaisin ovea
kaikin voimin. Se kolahti kai
naapurin päähän, koska kuului
vain mölähdyks ja vanja kuukah-
ti pitkälle saunapolulle.

Selvittyään pystyyn oli Venä-
jän mies ihan nöyrää poikaa.
Jussi jäi vartiomieheksi ja me
muut painuimme ulos.

Totesimme olevamme hyvis-
sä sivusta-asemissa talon piirit-
täjiin nähden. Aloitimme pika-
tulen.

MOTTI TUHOAA MOTITTAJAT

Talon ympärillä kävi kiivas tais-
telu. Meikäläiset asukkaat oli-
vat päässeet ikkunoiden kautta
ulos ja ampui kiivaasti rak-
ennuksen nurkalta. Talon sisäl-
le oli jäänyt pari vaikeasti haa-
voittunutta, jotka nyt huusivat
surkeasti lääkintämiehiä.

Vanjojen konekivääri saatiin
pian vaikenemaan. Muutoinkin
alettiin saada yliote piirittäjistä,
jotka joutuivat peräytymään pi-
hapiiristä. Taistelu jatkui kui-
tenkin kiivaana.

Meteli oli kuultu myös taem-
pana varsinaisella puolustuslin-
jalla, mistä paikalle kiihuhti
apuvoimia. Nämä ryhtyivät
puolestaan motittamaan piirit-
täjiä.

Aamu alkoi jo valjeta, mutta
taistelu jatkui yhä. Lumipote-
roihiin linnoittautuneet vanjat ei-
vät tahtoneet millään antaa pe-
riksi. Monta meikäläistä kaatui
ja haavoittui.

Lopulta vuorostaan motissa
olevan vihollisen oli annettava
periksi. Muutama antautui ja
kaatuneita laskettiin toista saa-
taa. Jokunen lienee päässyt li-
vahtamaan omiensa luo. Sota-
saaliiksi saatu asevalikoima oli
sellainen kuin tällaiselle isku-
osastolle kuuluikin. □

EINO KEMPPAINEN

Kuriton partio ei menestynyt

**Partiointi vihollisen selustassa ei
ole leikintekoa.**

**Se vaatii päättäväisyyttä ja
rohkeutta, vankkaa fyysistä kuntoa
ja tiukkaa johtamistoimintaa.
Muuten käy huonosti.**

TAMMIKUUN lopulla vuon-
na 1942 kokoontui Uhtuan
suunnan Puumalankankaalle
nelisenkymmentä vapaaehtoista
miestä monesta eri yksiköstä.
Johtajaksi muodostetulle partio-
osastolle tuli vänrikki *Soininen*.

Osaston toiminta jäi lyhytai-
kaiseksi, sillä *Soininen* kaatui jo
kolmannella partiomatkalla.
Osasto hajotettiin. Osa miehistä
palasi entisiin yksiköihinsä, osa
siirtyi Osasto *Leskiseen*.

ENSIMMÄINEN RETKI MENI PIELEEN

Ensimmäinen osaston retkistä
oli pisin ja rasittavin – sitä ei ku-
kaan mukana olleista unohda.

Vastusta ei ollut niinkään vihol-
lisesta, pahinta oli tottumatto-
mien miesten epätoivoinen
kamppailu tappavan väsymyk-
sen kanssa.

Jo osastoa muodostettaessa
todettiin, että joukossa oli pal-
jon heikkokuntoisia hiihtäjiä,
useimmat ensi kertaa suksilla si-
nä talvena. Hiihtokuntoa yriteti-
ttiin parantaa muutaman viikon
harjoituksilla, mutta kaikkia ei
saatu niihinkään mukaan – iän-
ikuinen korttipeli oli tärkeäm-
pää.

Varusteet olivat hyvät. Lähes
kaikki saivat aseeseen konepis-
toolin, paksun partiolumipuvun
ja ylellisyyden huippuna lumi-
valkean turkin.

Ensimmäiselle retkelle läh-

tiessä jaettiin viiden päivän sissi-
muona. Sitä näytti olevan run-
saasti – kahvista ja suklaasta
lähtien. Oli oikein järkeilemistä,
otettaisiinko kaikki mukaan,
kun kokemusta ei ollut. Kun
patruunat ja muu kama pakat-
tiin reppuun muonien lisäksi, tu-
li kantamuksesta niin painava
että hirvitti – miten sen kanssa
 pärjäisi . . . ?

Yöllä lähdettiin. Auto heitti
meidät kimpsumme kampu-
suinemme Röhön tietä pienen
lammen luo. Oppaana oli täällä
maaston ennestään tunteva
Osasto Leskisen partiomies *Ro-
vio*.

– Tuo porukka ei tule kun-
nialla takaisin . . .

Näin kuuluu Rovio lausahta-
neen automiehelle touhujamme
katsellessaan. Toteamus ei kui-
tenkaan tullut meidän korviim-
me.

Venäläinen partio oli ollut
väijyksissä tällä tieosuudella ja
maastossa näkyi vieläkin paljon
latuja ja jälkiä. Vahvat ladut
lähtivät paikalta Uhtuaa kohti.
Niitä oli helppo hiihtää.

SA-kuva

VAIKEUDET ALKAVAT

Päivän valjetessa oli muutettava suuntaa, koska ladut olisivat vieneet suoraan Uhtualle. Käännyttiin enemmän pohjoiseen.

Harhauttamismielessä hiihrettiin ylimääräisiä latuja. Tehtiin myös monenlaisia mutkia.

Siinä menivät suunnat sekaisin.

– Mihin helvettiin tässä oikein ollaan menossa! noitui joku jonon hännillä.

Ilmeisesti johtaja oli suunnista selvillä, miehet eivät.

Maasto oli uudella suunnalla kallioista ja ryteikköistä. Mukana ollut kevyt ahkio, jossa oli kuormana muun muassa räjähdysaineita, törmäsi puuhun ja särkyi. Partion johtaja vaati ahkion kuljettamista mukana, mutta miehet heittivät sen metsään – mukana meni osa tavaroistakin.

Sitten maasto alkoi tasaantua – oli loppumattomiin surkeaa

Alkumatka sujuu mukavasti

Etulinjaa Uhtuan suunnalla

suota ja rämettä, kitukasvuista männikköä ja pystyyn kuivuneita honkia.

Pidettiin taukoja. Kantamuk-
sia yritettiin keventää syömällä.

Turkit osoittautuivat varsinaisiksi kiusankappaleiksi. Niitä oli hankala raahata mukana. Paksukankainen lumipuku olisi riittänyt aivan hyvin. Sitä paitsi alun perin valkoiset turkit olivat nuotiodien savuisissa mustuneet epämääräisen värisiksi.

Seuraavana yönä käännettiin suunta kohti Uhtuan–Kemin tietä.

Koko päivänä ei näkynyt minkäänlaista ihmisjälkeä – vain koskematonta erämaata. Oli kuin sotaa ei olisi ollutkaan mailla halmeilla.

VIHOLLINEN LÖYTYY

Erään suon laidassa tavattiin paljon hiihdettyä latua, ilmeisesti vihollisen varmistuslatu. Oli odotettavissa, että venäläiset hiihtäisivät varmistusreitinsä päivän sarastaessa. Vänrikki Soininen jätti pääosan porukasta varmistamaan latua kumpaankin suuntaan. Alikersantti *Muskun* ryhmän, johon minäkin kuuluin, hän määräsi hiihtämään mukanaan tielle.

Kantamukset jätettiin varmistajien luo. Tuntui mukavalta hiihtää ilman niitä. Kenelläkään ei ollut tietoa, kuinka kaukana tie olisi.

Pian alkoi jälkiä näkyä yhä enemmän. Sitten tuli tiekin eteen. Se oli hyvin aurattu autotie, puhelinjohdot pylväissä tien vieressä.

Partion johtaja jakoi miehet aseisiin tien kahden puolen puiden suojaan. Oli kuutamoinen yö ja valoisaa.

Odoteltiin. Aika kului, mutta mitään liikettä ei näkynyt eikä kuulunut. Aika kävi pitkäksi pakkasessa. Hikisissä vaatteissa pakkasi paleltumaan.

– Mitenkähän täältä pois päästään . . .

Joku ajatteli ääneen lumikuopassaan.

Viimein alkoi Kemistä päin kuulua auton ääntä. Kohta ilmestyi näkyviin yksinäinen kuorma-auto.

Konepistoolituli pysäytti sen matkan. Kaksi kopissa ollutta miestä jäi ruumiina tielle. Au-

ton kuormana oli ammuslaati-koita. Joku heitti kasapanoksen moottoriin ja autosta tuli romua.

Alikersantti Musku oli kahakassa saanut luodin käsivarteensa. Kiireessä jäi selvittämättä, oliko luoti lähtenyt vahingossa omien miesten aseista vai olivatko venäläiset sittenkin ehtineet ampumaan ainakin tuon yhden laukauksen. Musku joutui joka tapauksessa siitä lähtien hiihtämään yhdellä sauvalla, toinen käsi kantoviilekkeessä.

Päivä alkoi valjeta. Kiireellä hiihtelimme pitkin tulojälkiä takaisin pääporukan suuntaan.

Erällä suolla näkyi takana lumipukuinen hiihtäjä, joka yritti hurjalla vauhdilla tavoittaa meitä.

Yhtä miestä ei pahemmin pelätty. Kun hän tuli lähemmäs, tunnettiin hänet omaksi mieheksi, joka oli harhautunut porukasta maantiellä.

MISSÄ OLLAAN?

Matkanteko hidastui, kun poikettiin vanhoilta laduilta ja jatkettiin kompassisuunnassa kohti kotia ja Röhön tietä. Huonokuntoiset korttimiehet alkoivat uupua, jaksoivat hädin tuskin laahustaa valmista latua. Uran avaaminen jäi vain muutaman miehen tehtäväksi.

Päivällä tutkittiin karttaa ja tultiin siihen tulokseen, että Röhön tielle olisi matkaa enintään kymmenisen kilometriä. Tielle päästäisiin iltayöstä.

Hiihrettiin eteenpäin. Tuli ilta ja tuli yö, mutta tiestä ei näkynyt jälkeäkään. Maastossa alkoi sensijaan näkyä yhä runsaammin vahvoja latuja.

Missä oikein oltiin?

Tilanne alkoi olla huolestuttava. Kartasta ei ollut apua, koska maasto oli kauttaaltaan samanlaista eikä kiintopisteitä löytynyt.

Kompuroitiin läpiväsyneinä eteenpäin. Yön tapahtumat ovat jääneet mieleen vain pitkittäin, hämärinä ja epäselvinä tuokiokuvina, joista en kykene hahmottamaan kokonaiskuvaa.

Epätoivo valtasi ajoittain mielen – päästäisiinkö täältä ikänä omalle puolelle? Tuli riitaa, mikä tietenkin lisäsi surkeaa tunnelmaa. →

– Nyt tää on loppu! sanoi joku. – Ei jaksa enää yhtään . . .
– Tehdään tulet ja odotetaan aamua! ehdotti toinen.

Eihän siitäkään mitään tullut. Olisi pitänyt löytää pimeässä kuivaa puuta, kaataa ja hakata tulitarpeet koko porukkaa varten. Siihen emme enää kyenneet. Huonoilla tulilla olisimme loppuun väsyneinä paleltuneet kuoliaiksi.

Yhdessä alikersantti *Alasalmen* kanssa läksimme jatamaan hiihtoa entisessä suunnassa. Toisetkin liittyivät vähitellen mukaan.

Tultiin lammen rantaan.

– Siellähän on miehiä vastarannalla! sanoi taas joku.

”Onko vapaaehtoisia kaukopartioporukkaan?” Viesti kulkee Uhtuan suunnan korsuilla

Missä ollaan? Onko suunta oikea . . . ?

Kuriton partio...

Vanhoja latuja tuli vastaan yhä enemmän. Sitten joku teki karmean havainnon: hiihdimme oman latumme yli! Olimme kiertäneet ympyrää!

SURKEA RATKAISU

Joskus aamuyöstä tapahtui lopullinen ratkaisu: ei päästy yksimielisyyteen suunnasta. Partion johtaja lähti muutaman miehen kanssa hiihtämään jyrkemmin pohjoiseen pyrkiäkseen Röhön suuntaan. Pääosa porukasta yritti jatkaa entisellä suunnalla.

Eräällä kaksiosaisella järvellä tutkittiin taskulampun valossa karttaa. Oliko tässä nyt lopulta-kin selvä kiintopiste?

Ryhmänjohtajat olivat sitä mieltä että oli. He olivat nyt varmoja olinpaikasta. Miehet eivät kuitenkaan uskoneet vakuutteluihin, sillä samantapaisia järviä oli alueella useitakin.

Kukaan ei tiennyt, missä olisivat venäläisten asemat. Niihin voitaisiin törmätä koska tahansa . . .

Kaksi kaverusta, *Vinberg* ja *Lappalainen*, kyllästyivät riitaan ja läksivät järveltä hiihtelemään omin päin. Jossakin vaiheessa he kuuluivat koiran haukuntaa, ottivat suunnan sitä kohti ja osuivat Röhön tien varrella olevaan suomalaisten kenttäpartioon.

He olivat ensimmäiset partiosta palanneet miehet.

Meillä muilla oli vielä edessä pitkä ja surkea taivallus.

Otettiin varmuuden vuoksi suunta jyrkemmin pohjoiseen. Väsymys painoi miehiä kuolemanraskaana. Eteen sattui vielä pimeässä puronvarsiryteikkö, jossa kompurointi vei viimeisetkin voimat.

Monet alkoivat nähdä harhänäkyjä.

– Kato tuonne! mölähti joku. – Siellä hiihtää iso porukka lumipukuisia miehiä . . . Ketä ne on?

Vastassa oli vain pimeä metsä.

Itse muistan, kuinka aivan selvästi näin suomalaisen teltan männikkökankaalla, suksia pystyssä sen luona ja miehiä liikkumassa teltan edustalla. Yksi heistä lähti kävelemään meitä kohti.

Olimme vihdoinkin löytäneet omat!

Avasin suuni ilmoittaakseni ilosanoman toisille – kun näky samassa katosi. Edessä oli vain synkkä luminen ryteikkö.

IHMEEN KAUPALLA SELVITTIIN

Eräässä vaiheessa edellä hiihtäneet miehet istuivat suksilleen.

Tähystettiin tarkasti, mutta muut eivät nähneet mitään. Uskallettiin ylittää lampi.

Sen takana oli Röhön tie! Ihmeellisellä onnella olimme osuneet samaan paikkaan josta olimme retkelle lähteneet!

Istuttiin tielle. Joku jaksoi lähteä etsimään meikäläisiä ja pian oltiin lämpimässä korsussa kenttäpartiossa.

Vänrikki Soininen miehineen oli ollut tulilla yötä ja tullut seuraavana päivänä Röhön tielle.

Viimeinen tulija oli yksinäinen kaveri, joka oli yöllä eksynyt joukosta ja jäänyt harhailemaan metsään. Hänet löysi esintäpartio aamulla. □

Kirjallisuutta

TALVISODAN POLTTO- PISTEESSÄ

Eki Oksanen (toim. Pekka-Juhani Kuitto): Summan miehet, Kirjayhtymä, Jyväskylä 1984, 331 sivua, karttapiirroksia.

Kirja perustuu pääosaltaan everstiluutnantti Erik Oksasen muistitietoihin ja hänen kokoamiinsa haastatteluihin. Oksanen (1896–1979) toimi talvisodassa kapteenina pataljoonan komentajana 6.(3.)Divisioonan Jalkaväkirykmentti 8:ssa muun muassa Summan alueella.

Kirjan toimittaja kertoo ilmoittavansa, mitä Summassa todella tapahtui. Hän syyttää ylintä johtoa ”peittelemisyrytyksistä ja suoranaisesta salailusta” tutkittaessa läpimurron syitä. Väite on kova – itse asiassahan on kyse vain siitä, että tehokkainkin puolustus lopulta murtaa ylivoimaisen tulen alla ja panssarivaunumassojen jaloissa. Jokin joukko lähtee ehkä asemista hiukan herkemmin kuin jokin toinen, mutta usin sotahistoria ei juuri tunne tapauksia, joissa puolustaja olisi kaatunut viimeiseen mieheen.

Summan puolustustaistelu on toki asia, josta kannattaa kirjoittaa – vaikkapa siten ”totuus” jäisi edelleenkin varsin henkilökohtaiseksi. Kirja on kokoelma kiintoisia kokemuksia, jotka muistivirheineenkin selvittävät talvisodan ratkaisutaitelun kuvaa.

E.

ULJAS KUVATEOS

Matti Lauerma (toimittaneet Markku Onttonen ja Hilka Vitikka): Jääkärien tie, WSOY; Porvoo 1984, 174 suurikokoista sivua, valokuvia ja piirroksia, osa värillisiä.

Professori Matti Lauerma käytti kymmenen vuotta elämästään jääkäriliikkeen tutkimiseen. Työn tuloksena syntyi vuonna 1966 teos Kuninkaallinen Preussin Jääkäripataljoona 27 (WSOY, Porvoo). Nyt syntynyt kuvateos on edellisen runsaasti kuvitettu lyhennelmä.

Kirjan tiivis teksti antaa selvän kuvan jääkäriliikkeestä ja jääkäreistä myös asioihin vähemmän perehtyneelle. Upeat kuvat havainnollistavat kerrontaa erinomaisella tavalla, tuovat miehet ja tapahtumat lähelle. Täytyy ihmetellä, että jo tuolloin syntyi näin hyvä valokuvakokoelma ja että se on näin laajana saatu pelastetuksi jälkipolville.

Kirjaan sisältyy myös tilastotietoa, muun muassa jääkärien täydellinen nimiluettelo.

Jääkäreitä on tätä kirjoitettaessa elossa enää vähän yli 30 alun perin 2000 miestä. On hienoa, että kunnianteke jääkäriliikkeelle on saatu painosta vielä heidän elinaikanaan. E.

PUNABARETIT SEIKKAILEVAT

Wexi Korhonen: Sky divers – Tappajat taivaalta, Werner Söderström Oy, Juva 1984, 283 sivua.

Ulkopoliittiseen juoneen ympätty punabarettitarina, jossa jämäkät nuoret miehet kamppailevat varomääräysten ääriajoilla vetäen ajoittain lukijankin hiukset pystyyn. Väkevää kerrontaa nykykielellä.

S.A.

PETTIKÖ RUOTSI SUOMEN 1939?

Martti Turtola: Tornionjoelta Rajajoelle, Suomen ja Ruotsin salainen yhteistointa Neuvostoliiton hyökkäyksen varalle vuosina 1923–1940, WSOY, Porvoo 1984, 259 sivua, valokuvia ja karttapiirroksia.

Väitöskirja selvittelee tähän asti salaisina pidettyjen lähteiden pohjalta Suomen ja Ruotsin sotilasviranomaisten ja hallitusten suunnittelutyötä yhteisen sotilaallisen puolustuksen järjestämiseksi Neuvostoliiton hyökkäystä vastaan. Epävirallinen suunnittelu oli tehokkainta 1930-luvun puoliväliin saakka liittyen Kansainliiton pakotepoliittikkaan, jolla uskottiin olevan sotia ehkäisevä vaikutus. Kun tämä toivo petti ja Euroopan sotilaspoliittinen tilanne kokonaan muuttui, alkoi Ruotsi yhä enemmän turvautua perinteiseen puolueettomuuteensa. Vuonna 1939 se kielsi Suomelta virallisen sotilaallisen avun, mutta tuki taisteluamme monilla muilla tavoilla. Suomessa oli sinisilmäisesti luotettu Ruotsin samoin kuin muidenkin läntisten valtojen apuun ja jääminen yksin talvisodassa koettiin petoksena. – Mielenkiintoinen tutkimustyö. S.

VANKKA ELÄMÄ- KERTATEOS

Raimo Seppälä: Kenraali ja pahat linnut, Hj. Siilasvuo 1892–1947, Otava, Keuruu 1984, 225 sivua, valokuvia. Seppälä, Aamulehden toimittaja ja kirjailija, on pätevä elämäkertojen tekijä – hän on aikaisemmin kirjoittanut muun muassa Rudolf Waldenista, ”Poika” Tuomisesta ja ”Napoleon” Lindforsista.

Lienee niin, että elämäkertakirjailijan on tarpeellisen jännitteen aikaansaamiseksi hiukan kärjistettävä

asioita. Tässäkin tapauksessa jo kirjan nimi hiveneen oudoksuttaa. Siilasvuo oli hyvin menestynyt korkean luokan komentaja, jolla tietenkin oli kadehtijansa – normaaliin tapaan. Lieneekö hän todella jossakin vaiheessa ollut erityisen vainon kohteena? Lieneekö myöskään esimerkiksi Siilasvuon ja hänen esimiehensä kenraali Oeschin välinen keskustelu rauhanteon aikoihin tapahtunut aivan kerrotulla tavalla – ei Oesch yleensä ollut niitä miehiä, jotka alaiset ajoivat ulos.

Joka tapauksessa mainion suomalaisen kenraalin erinomainen elämäkerta. E.

MARXILAISTA SOTAHISTORIAN TUTKIMUSTA

G. N. Kuprianov: Jäämereltä Laatokalle, Taistelut Suomen rintamalla 1941–1944, Kirjayhtymä, Vaasa 1984, 265 sivua.

Kirjoittaja, korkean puoluevirkaileja ja Karjalan rintaman sotaneuvoston jäsen, on aikaisemminkin kirjoitellut alueensa sotatapahtumista. Nyt julkisuuteen tullut teos on Neuvostoliitossa ilmestynyt jo vuonna 1972. Se edustaa takavuosina meilläkin muodissa ollutta marxilaista metodia, jonka mukaan tutkimustyön on ensisijaisesti edistettävä puolueen asiaa.

Kirja kertoo, kuinka Suomi mobilisoi talvisotaan 18 divisioonaa ja aloitti sotatoimet ilman sodanjulistusta tykistön tulivalmistelulla neuvostojoukkoja vastaan Mainilassa 26. 11. 1939. Jatkosota sujui samaan malliin: suomalaiset joukot eivät esimerkiksi kyyenneet ylittämään Syväriä ja armeijamme etenemisen pysäytti joulukuussa 1941 puna-armijan vastahyökkäys eikä suinkaan ylipäällikön käsky. Kääntäjä Helge Seppälä on melko sattumanvaraisesti oikonut joitakin kömmähdyksiä. E.

RAUHAN aikana olin saanut huoltokoulutuksen ja toimin talvisodassa aluksi toimistoupseerina kapteeni *Manu Heinikaisen* Kemijärven huoltokeskuksessa. Tehtäväni muodostui jonkinlaiseksi yleisupseerin hommaksi – joutuin hoitelemaan mitä merkellisimpiä tehtäviä. Myöhemmin pelastauduinkin puuhasta Er.P 26:n lähettiupseeriksi.

LENNOKAS LAVASTUS

Eräs erikoisimmista sotakokemuksistani kytkeytyi siihen, kun Kemijärvelle saapui suurehko joukko pääasiallisesti skandinaavisia sotakirjeenvaihtajia.

Minulle annettiin tehtäväksi koota riittävän suuri joukko evakkokarjaa ja sijoittaa se Kemijärven elokuvateatteriin! Kos-

ka sijoittaminen jätettiin kokonaan minun huolekseni, valitsin kaikkein suuri- ja lempeäsilmaisimmän lehmän Greta Garbon suuren värikuvan alle. Viskasin heinätukon lehmäparan eteen ja noudin kirjeenvaihtajat tutustumaan tilanteeseen – evakkokarjan ja elokuvateatterin kurjaan kohtaloon.

Olin arvanut oikein: yhdistelmä heiniä rouskuttava suurisilmäinen lehmä ja yhtä herkin näköinen filmitähti aiheutti ryntäyksen tähän kuvauskohteeseen. Salamavalot leimahtelivat ja koneet napsuivat siinä tahdissa, että muu karja alkoi hermostua ja päästellä ääniä joka suunnalta. Vahinko vain, ettei kenelläkään kuvaajista ollut mukana äänityslaitteita.

Kuvat onnistuivat hyvin. Ne

koristivat myöhemmin maailman lehdistöä kuvaten Suomen evakkokansan merkittäviä vaelusta.

Poistuessamme elokuvateatterista kuului ilmavaaran merkkiulvonta. Kohta kuului itäiseltä taivaalta surinaa ja Kemijärveä pommitettiin.

Kerrottiin myöhemmin, että eräs heikommalla hermostolla varustettu ruotsalainen lehtiläs siirtyi niiltä jalansijoiltaan Tukholmaan, missä alkoi sepittää sotajuttuja Suomen rintamalta – kun ensin oli saanut kätensä siihen kuntoon että viskilasi pysyi kourassa . . .

VAATIVAISTA VAIMOVÄKEÄ

Eräänä päivänä sitten Lapin

Ryhmän esikunnasta Rovaniemeltä ilmoitettiin, että asioihin tulee tutustumaan kaksi sanomalehtinaista, jotka on huollettava hyvin.

Sain jälleen tehtäväkseni toimia oppaana. Toinen naisista oli tunnettu nimimerkki ”Bang” eli *Barbro Alving* ja toinen suomalainen *Aili Pekonen*, joka toimi siihen aikaan lehtinaisena Ruotsissa.

Näytin heille pommikuoppia ja rikkinäisiä talonmurkkia. Yritin kouluruotsillani antaa niin hyvän selostuksen rintamatilanteesta kuin osasin ja kuin oli sallittua.

Johdatin sitten arvot naiset kansakoululle lottain ruokalaan aterialle. Muistan, että tarjottiin erittäin hyvää hernesoppaa ja silloin vielä maitoa ja voileipää.

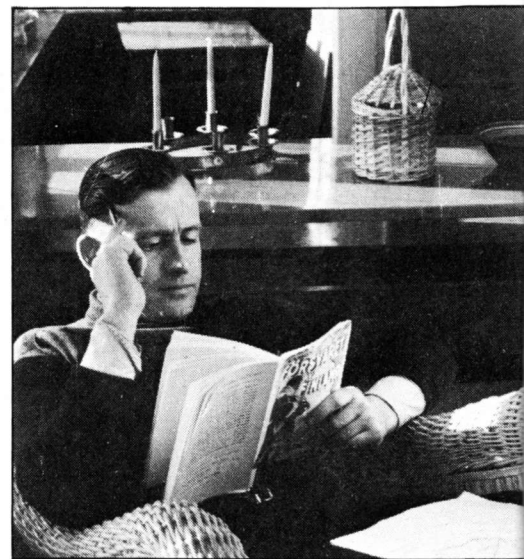
**Talvisodan päivinä
Suomen rintama oli
ainoa aktiivinen
sotanäyttämö.
Ulkomaisten
lehtien kiinnostus
Davidin taisteluun
Goljattia vastaan
oli tavaton.
Rintamillemme
riitti reporttereita.**

RR-miehenä talvisodassa Sallan suunnalla

Kansainvälinen lehtimiesretkikunta matkalla Pohjois-Suomessa talvella 1940

VELI ARRELA

Tanskalaisen *Berlingske Tidenden* kirjeenvaihtaja *Ebbe Munck*, josta tuli myöhemmin kotimaassaan merkittävä vastarintamies – Kuva *Heikki Brotheruksen* kirjasta *Ritarikadun asiamiehenä*

Sitäkin suurempi oli ihmetykseni, kun "Bang" ryhtyi arvostelemaan – etteikö vieraille tämän parempaa kyetä tarjoamaan ja ettei hänen vatsansa kestä hernekeittoa.

Sanoin, ettei ole pakko syödä ja poistuin koko pöydästä – ettei olisi tullut pahempaa selkkausta.

Sodan jälkeen "Bang" käytti toista nimeä, joka oli muistaakseni *Käringen mot strömmen* eli "Vastavirran eukko". Se minusta paremmin hänelle sopikin.

Tuli sitten joulukuun puoliväli ja Pelkosenniemen ankarat taistelut, joissa sivustaan ja sitä kautta Kemijärven motitukseen pyrkivä moottoroitu vihollisdivisioonaa lyötiin Pelkosenniemellä.

Jouduin ottamaan työkomp-

panian komentooni ja tyhjentämään taistelutantereen. Löysin muun muassa divisioonan sotakassan, jonka luovutin huoltokeskuksen haltuun.

Majoituspaikkamme oli Kellokummun kauppatalo, jonne oli huoltokeskuksesta puhelin-yhteys.

Sinne sain määräyksen kerätä kaikki taistelupaikalta löytyvät ratsuväen pelelit! Kiireellisesti ne piti toimittaa Rovaniemelle Lapin Ryhmän esikuntaan.

Ajattelin, että esikunta muun aseistuksen puutteessa aseistautuu miekoin ja sapelein – että

Tällainen oli talvisodan kuva maailman lehdissä. Kuva World Review-lehdestä helmikuussa 1940

rintamajoukoille riittäisi ampu-maa-aseita, joista oli suuri puute. Asia ei kuitenkaan ollut näin, vaan näitä miekkoja jaettiin ulkomaalaisille sotakirjeenvaihtajille muistokappaleina. PR-toimintaa tämäkin ja ehkä silloisissa oloissa tarpeellistakin.

PÄIVÄKIRJA KERTOO

Tuli sitten aika, jolloin irrottauduin huoltokeskuksesta ja siirryin Er.P 26:n komentajan jääkärikapteeni *Jussi A. Hännisen* lähettiupseeriksi. Tässä tehtävässäni jouduin myöhemmin rintamaolosuhteissa tekemisiin sotakirjeenvaihtajien kanssa. Tästä kertokoot sotapäiväkirjani:

05.02.40

Vieraaksemme saapui ulkomaalaisia sanomalehtimiehiä, joille käskyn mukaan piti näyttää kaikki mitä he tahtovat, mutta meidän on myös vastattava siitä, että kaikki selviävät matkalta ehein nahoin! Melkoinen vaatimus, joka olisi pitänyt esittää toveri venäläiselle.

Toimin lehtimiesten oppaana ja käytin heitä kranaatinheittimien tuliasemassa, missä he valokuvasivat yöllistä heitinamuntaa.

Kansallisuuksiltaan lehtimiehet edustivat Ranskaa, Norjaa, Yhdysvaltoja – muun muassa Timen edustaja – sekä Tanskaa. Viimemainittu oli nimeltään *Ebbe Munck*.

Olivat hyvin tyytyväisiä käyntiinsä ja kertoivat kuulleen- ja nähneensä enemmän kuin koskaan millään muulla rintamasuunnalla. Vihollinen sattui-kin olemaan heidän käyntinsä aikana hyvin yritteliäällä tuulella.

Ennen paluutaan Kemijärvelle tarjosimme vieraillemme ahtaassa multaisessa korsussamme poronkäristystä ja kahvit.

09.02.40

Meillä oli jälleen vierailupäivä. Tällä kerralla pidimme vierainamme ruotsalaista lääkärikikuntaa, joiden joukossa oli eräs Ruotsin kuuluisimmista kirurgeista, professorien *Olivecronan* ja *Crafoordin* lähin apulainen professori *Odelberg*. Hän toimi ruotsalaisen sotasairaalan päällikkölääkärinä Kemijärvelä. Hyvin joviaalinen herra, joka

kertoi tavanneensa aikaisemmin mainitut lehtimiehet.

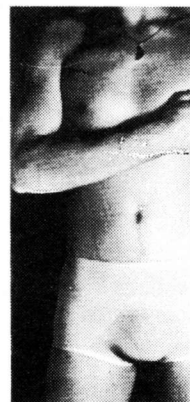
Normaali vierailuohjelma: käynti etulinjassa minun opastuksellani ja poronkäristyksen syönti korsussamme ennen paluuta Kemijärvelle.

Tässä siis vain muutama välähdys sotakirjeenvaihtajista rintamamiehen silmillä nähtynä.

Ulkomaalaiset sotakirjeenvaihtajat tekivät maallemme ja taistelumme oikeutukselle suuria palveluksia, joskin toisinaan mentiin paisutteluun ja ylisanoihin kuten aavepartioihin, valkoiisiin varjoihin ja sensellaisiin, jotka ehkä lopultaan olivatkin meikäläisten propagandamiesten keksimiä nimityksiä.

Todelliset talvisodan partiot eivät olleet aaveita sen paremmin kuin valkoiisiaakaan, vaan nääntyneitä, mutta iskuvalmiita nokisissa riekaleisissa lumipuvuissa epätoivoiseksi nimitettyä taistelua voitollisesti käyviä suomalaisia miehiä, jotka itse eivät uskoneet taikka eivät tahtoneet itselleen tunnustaa, että taistelu oli epätoivoista. □

TYRÄ?

KNOCHE tyräalushousut ovat lääkärin ja ortopedian asiantuntijoiden 10 v. tutkimusyhteistyön tuloksena kehitetty USA:ssa ja Saksassa. Ne ovat myös lääketieteen hyväksymät, antaen käyttäjälleen paremman tuen kuin siteet, vyöt tms. Ovat hygieeniset ja pesunkestävät, tavallisten alushousujen näköiset ja huomaamattomat. Niitä on 6 eri mallia. Voit tilata esitteen ja hintaluettelon veloituksetta.

Mailmasters Oy

Pitkämäentie 13, 20310 Turku
puh. 921-391000

HELSINKI

YRITETTIIN TUHOTA HELMIKUUSSA 1944 || Osa

ESTERI KORKALA

Ensimmäisessä suurpommituksessa 6./7. helmikuuta oli kuollut 105 helsinkiläistä ja tuhoutunut 28 rakennusta.

Toiseen suurpommitukseen osallistui 420 viholliskonetta.

Torjuntaan ja suojautumiseen oli kuitenkin valmistauduttu paremmin: kuolleita oli vain 25 ja tuhoutuneita rakennuksia 22.

Tavallinen helsinkiläinen muistelee.

OLI tähtikirkas ilta. Kymmenen päivää sitten tapahtuneen pommituksen jälkiä oli korjailtu, sirpaleita ajettu kasoihin ja talojen rikkoutuneita ikkunala-seja uusittu.

– Kyllä se vielä tulee, arveli Vaasankatu 14:n talonmies Sepälä. – Sillä on hommat kesken. Ensín se syyttää palopommeilla jonkun puutalon merkkipaloksi. Sitten se pudottaa korttelipommit. Täältä olisi parasta siivilien häipyä pois. Onneksi lapset on evakuoitu maalle tai Ruotsiin...

KUUDESTOISTA HELMIKUUTA

Kello oli vähän yli 20, kun talonmiehen ennustus alkoi toteutua.

Pillit parahtivat soimaan.

Talonmies seisoi kuin rykmentinkomentaja keskellä pihaa ja huusi:

– Ei saa mennä kellariin! Menkää katettuun pommisuojaan C-rapun alle!

– Yks lysti kumminki, hän jupisi itsekseen. – Yhtä tyhjän kanssa ne ovat kaikki, ne tuke-

Leppävaaraan sijoitettu valonheitin on saanut vihollisen pommikoneen keilaansa

Kevyt ilmatorjuntatykki 20TK/30 BSV tuli-asemassa Helsingin Alkon katolla

SA-kuva

miset, jos talo päälle sortuu. On se tuossa kadun toisella puolella nähty...

Pommisuojaissa oli lankkuja istuimina. Ne olivat niin tiheässä, että vastakkain istujain polvet koskettivat toisiaan.

Äiti neljännessä kerroksesta tuli yksin pommisuojaan, sillä lapset ja isoäiti olivat maalla, perheen isä oli rintamalla ja täti jäi seisoskelemaan rappukäytävään tupakoivien naisten joukkoon.

Ilmatorjunta ampui.

– Verryttelevät, sanoi eräs pienikasvuinen vanha herra.

- Niillä on uudet tykit. Ne ampuvat sulkutulta. Taivaskalliolla on myös piippuja sojottamassa kohti taivasta.

- Kuulkaa, kuulkaa! Ne on sakemanneilta saatuja uusia tykkeitä. Ei ole lukot jäässä! Ne on miehet siellä tykkien takana!

Vanha herra osoittautui asiantuntijaksi.

- Tuohon vastapäätä tuli viime kerralla kaksi kolmensadan kilon pommia, hän puheli rauhallisella äänellä. - Sama kone ne pudotti ja yhtäaikaan. Ajatelkaa, akat, jos sen pudottajan käsi olisi vavissut, niin tähän taloon ne olisivat osuneet. Oli kysymys sekunnin murto-osista.

- Varjelijan käsi ei vavissut! sanoi Alma-täti, pieni terhakka mummo, samassa talossa toimivan baptistiseurakunnan johtaja. - Eikä se vapise nytäkään.

- Uiii-iii - pommien ulinaa.

- Kohti tulee, huusi joku.

- Ohi meni, sanoi toinen.

Kuului kova rysähdys ja talo tärähti. - Iso pommi, mutta kaus, sanoi vanha herra.

- Tuleeko lisää? Koska on meidän vuoromme?

Jähmettävä pelko hiipi pommisuojaan. Yhtäkkiä hiljaisuuden katkaisi kimeä naisääni:

- Meniskö joku katsomaan, onko puutalot pystyssä?

Kukaan ei liikahtanut.

- Asun nimittäin puutalossa, kuului selitys.

Mutta ei löytynyt vapaaehtoisia.

Kului kolme tuntia. Vaara-ohi-merkki tuntui ilosanomalta.

- Käydään syömässä, että jaksetaan, sanoi talonmies. - Kyllä se vielä tulee tänä yönä...

JÄLLEEN KESKIYÖLLÄ

Niin kävikin. Hetken kuluttua hälytyssireeni taas ulvoi. Kello lähenei puoltayötä.

Pommisuojaan riensi myös rouva, joka sanoi asuvansa puutalossa. Hän istahti lankkupenkille, kaiveli kassiaan ja söi leipäpalan ja suolasilakkaa.

- Otin mukaan strömminkää, kun en ehtinyt syödä. Kävin Linnanmäen patterin luona tässä välillä. On se Molotovi saanut tuhoa aikaan tänäkin iltana. Työväentalo palaa ja Hämeen-

tiellä loimottaa monessa kohtaa. Ne on sille majakkoina...

- Kas, sillä on mehupullonkin mukana, ajatteli vastapäätä istuva nuori äiti.

- Prenkkaa tämä on, prenkkaa, sanoi puutalon rouva. Hän pulputti pullon suusta pitkään. - Ei tätä ilman prenkkaa kestä. Otaks sä?

Äiti pudisti päätään ja kaivoi esille sukankutimensa. Lapset Jussi ja Pekka tarvitsivat sukkaa maalla.

- Jestas, kudotko sä? Mihis sä panet puikot, jos pommi osuu kohdalle? Ota prenkkaa!

Samassa kajahti riipaiseva huuto:

- Nyt tulee! Kohti tulee!

Kuului pommin ääni: - uuuu-ii. Päät painuivat kyyryyn, sukankudin putosi lattialle.

Ohi meni!

Ilmatorjunta jyskytti. Sata moukaria takoi jossakin lähellä, tuhat pientä vasaraa nakutti kauempana. Talo tärisi ja muurilaasti irtosi katosta. Tunnelma oli kuin tuomiopäivänä, maan perustukset tuntuivat järkkävän.

Ihmiset kellarisuojaan heittäytyivät lattialle, osittain toistensa päälle.

Talonmiehen leuka tärisi:

- Varjele meitä, Isä taivaan!

Herra Asiantuntija tiedotti rauhallisena edelleen:

- Kohti tulee! Ei, ohi meni.

- Ole hiljaa, jupisi puutalon nainen. - Ei sitä pommia kuule, mikä kohdalle osuu.

TUHANNEN KILON POMMI

- Kyllä kuulee - nyt - nyt tulee!

Ilmanpaineen nyrkki huitaisi läpi talon. Jossakin helisivät rikkoutuvat ikkunarudut, valo lepatti.

- Pysykää rauhallisina! Ohi meni!

Herra Asiantuntija näin rohkaisi laumaansa.

Yhteinen helpotuksen huokaus oli tuskin purkautunut, kun kuului jälleen:

- Tulee, nyt tulee! Ei, ohi meni. Nyt, nyt - tulee - ohi meni!

Jossakin lähellä rysähti taas ja maa vavahteli.

- Se oli varmaankin tuhannen kilon pommi. Tuli Kiven

→

KANSA TAISTELI

miehet kertovat

PALVELUKORTTI

Leikkaa irti alla oleva Palvelukortti ja käytä sitä kun:

1. Haluat osallistua Sanoma Aikakauslehtien järjestämiin markkinointiarvontoihin ja lehtikohtaisiin markkinointiarvontoihin. 2. Haluat peruuttaa tilauksesi. Seitsemän (7) päivän kuluessa lehden ensimmäisen numeron vastaanottopäivästä voit peruuttaa tilauksesi veloitusetta (vastaanottopäivää ei lueta määräpäivään). Mikäli määräajan viimeinen päivä on lauantai tai pyhäpäivä, saa peruuttaminen tapahtua vielä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Tämän jälkeen peruutetusta tilauksesta veloitamme toimitetut lehdet. 3. Haluat muuttaa osoitteesi. 4. Haluat tilata Kansa taisteli -lehden itsellesi.

Huom. Tilaukset, osoitteenmuutokset ja peruutukset tulevat voimaan kahden viikon kuluttua ilmoituksen saapumisesta.

SOITTAMALLA

Tilaaajapalveluumme hoidat kaikki tilaustasi koskevat asiat vaivattomasti ja nopeasti. Puh. (90) 6164 833.

TILAUSHINNAT

Kotimaahan 12 kk 139 mk
Pohjoismaihin ilman postituslisää.
Muihin maihin: Hintatiedot
Tilaaajapalvelustamme.

Leikkaa tästä!

KANSA TAISTELI

miehet kertovat

(täytä tekstaten, merkitse rastilla käsiteltävää asiasta selventävät vaihtoehdot)

PALVELUKORTTI

- Osallistun Sanoma Aikakauslehtien voimassa oleviin arvontoihin.
- Olen mukana myös voimassa olevissa lehtikohtaisissa arvonnoissa/tunnukset:
- Peruutan ____/____ 198 ____ alkaneen tilaukseni.
- Vaihdan kotia/osoitteenmuutostiedot tässä kortissa.
- Tilaan Kansa taisteli -lehden ____kk:ksi, alkaen ____/____ 198 ____
- Olen jatkotilaaaja. Olen uusi tilaaaja.

Sukunimi		Etu nimi	
Jakeluosoite		Puh.	
Postinumero	Postitoimipaikka		

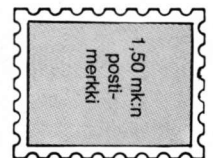
Allekirjoitus

Teippaa tähän osaan lehtesi takakannen oikeassa yläreunassa oleva osoitelipuke, josta käy ilmi asiakasnumerosi.

Osoitteenmuutostiedot: uusi osoite: ____/____ 198 ____ alkaen:

Uusi jakeluosoite		Puh.	
Postinumero	Postitoimipaikka		

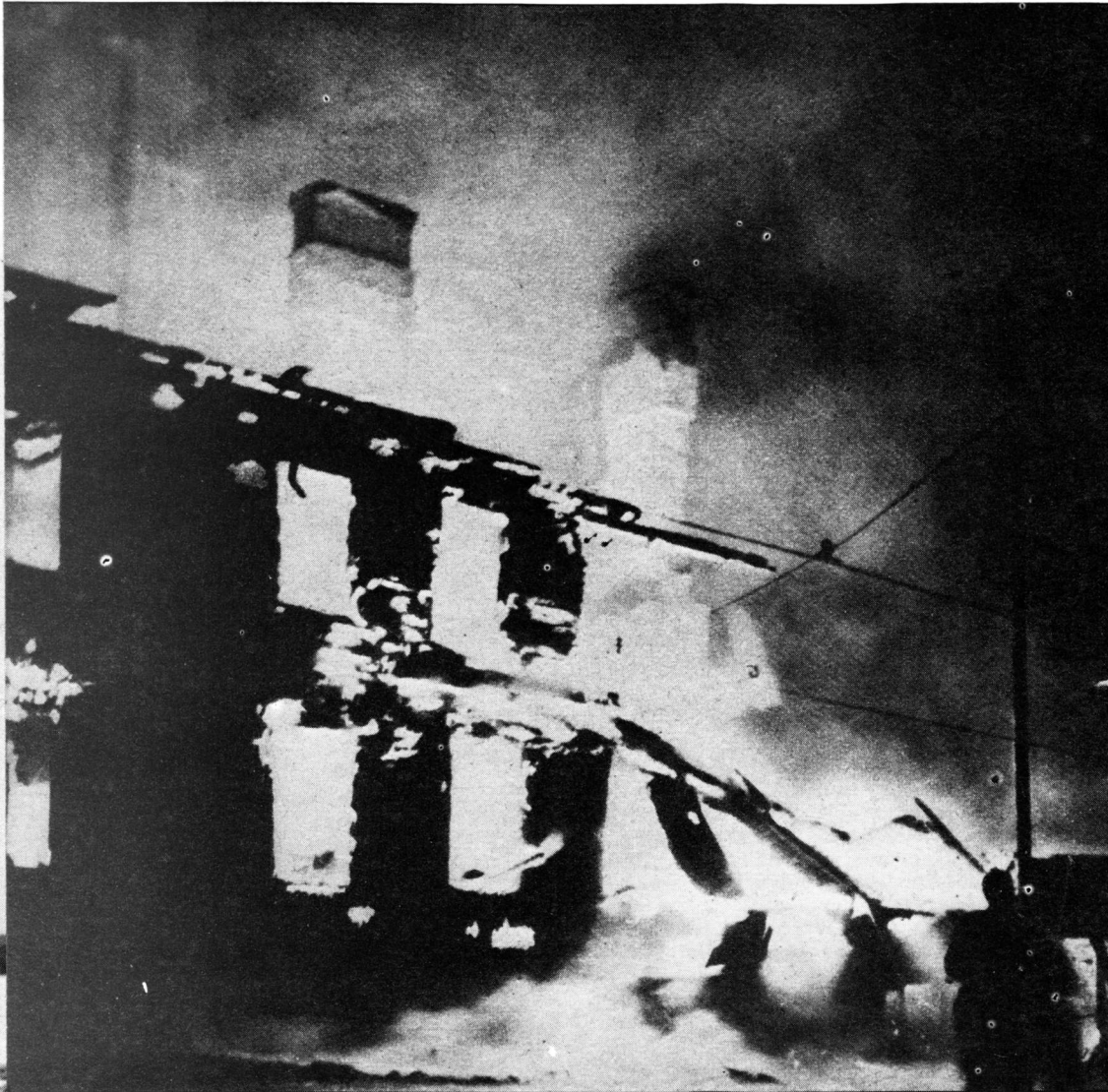
Sanoma
Aikakauslehdet
Kansa taisteli
-miehet kertovat
PL 109
00381
HELSINKI 38

Raskas ilmatorjuntapatteri puolustaa Helsinkiä talvella 1944

Taistelun jyske kuului pääkaupungista naapurilääneihin saakka

koulun tienoille, sanoi Asiantuntija.

– Kohdalla ovat, kohdalla ovat! Ammu, Arska, ammu!

Puutalon nainen kiihtyi ja nousi seisomaan. Hän heilutti kädessään prenkkipulloa kuin käsikranaattia.

– Istu, huusi kellarissa olevien kuoro.

Ulkoa kuului jatkuvaa moukareitten jyskettä, vasarain nakutusta, putoavien pommien ulinaa. Ja kellarissa Asiantuntija vuoroin pelotti, vuoroin lohdutti kyrristyneitä ihmisiä.

Kun pauke ja ryske vähän hiljenivät, kuului Asiantuntijan riemuitseva ääni:

– Kuulitteko akat, kuinka ne ampuivat sulkutulta, ne pojat siellä pattereissa? Linnanmäki ja Taivaskallio, ne ovat lujia asemia! Vaikka on niitä muitakin. Siellä on mukana koulupoikiakin – Pöystin Lassekin – pommien kantajina. Ne ovat rohkeita poikia, suojeluskunta-poikia.

– Jokos ne ottavat sinne kakaratkin – kuin Saksanmaalla! tuhisi puutalon nainen.

– Kun eivät ampuisi omia hävittäjiä. Niitä on saatu sakenneilta kymmeniä, tiesi eräs nainen.

– Ropakantaa! julisti puutalon nainen ja otti kulauksen pullostaan. – Ropakantaa! Ne koettaa rauhoittaa kansaa, kun sakalaiset ovat häviöllä.

Ilmatorjunta kiihtyi jälleen.

Väsymätön varoitusääni aloitti taas:

– Nyt – nyt tulee . . .

– Ole hiljaa, äijä, äläkä hermostuta meitä! parkaisi puutalon nainen.

OUTO HILJAISSUUS

Oli tullut outo hiljaisuus. Linnanmäen patteri oli vaiennut. Pelko ja epätoivo kuvastuivat ihmisten kasvoilta.

– Linnanmäki on tainnut saada osuman. Kuunnelkaa, se ei ammu enää! sanoi eräs nainen.

– Siellä on minun mieheni . . .
– Arska, kiljaisi puutalon nainen. – Onko se saanu osuman? Päästäkää, tehkää tilaa! Minä lähden katsomaan.

– Pysykää paikoillanne! sanoi talonmies Valdemar. – Ei täältä kukaan saa lähteä ennen kuin

Taivas Helsingin yllä loisti pommitusöinä verenkarpaisena satojen kilometrien päähän

vaara on ohi.

– Arska on kuollut, saanut osuman, itki nainen. – Päästäkää minut!

– Ne vain jäähdyttävät putkia, sanoi vihdoon Asiantuntija.

– Eikä ne ammu ellei ole ammuttavaa.

Räiske alkoi taas. Ilmatorjunta iski lähestyviä pommikoneita ja ampui tulimuuria niiden eteen. Mitä tapahtui siellä kaupungin yllä, sitä ei pommisuo- jassa kukaan tiennyt. Mutta lohduttavaa oli, että ilmatorjunta toimi vielä.

Tyhjä prenkkipullo kieri lattialla. Käheä, huolestunut ääni kyseli yhtenäin:

– Vieläkö Arska ampuu? Vieläkö Linnanmäen patteri toimii?

– Vielä ampuu, vastasi kuoro.

– Vielä ampuu, ja kovasti ampuukin. Ne on poikia ne!

– Kiitos Luojalle! Poikani

Arska on vielä elossa. Se on siinä patterissa.

Vaikka ulkona vasarat yhä nakuttivat ja moukarit iskivät, tuntui turvalliselta istua talon alla ja odottaa aamua.

– Akat, teillä on urheita poikia, sanoi Asiantuntija.

– Ammu, Arska, ammu! intoutui puutalon nainen huutamaan. – Lahtarit tappoi vuonna kahdeksantoista sun isäs. Älä anna Molotohvin tappaa äitiäs. Ammu, Arska, anna mörssärin soida!

Tuli vihdoon aamu. Ilmahälytys päättyi. Kitkerä savun haju täytti ilman.

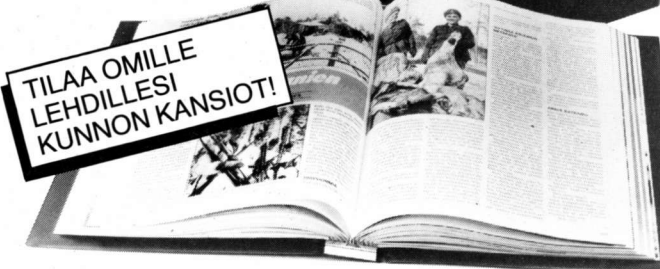
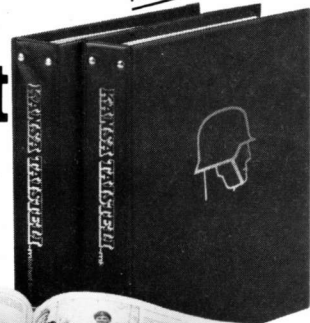
– Kirstinkadulla päin palaa, sanoi talonmies Seppälä. – Mutta naapurin puutalot on vielä pystyssä.

– Vai on koti tallella, riemuit- si vähän horjahteleva nainen. – Minä keitän oikeat kahvit! Ostin viisatasella varttikilon. Tule sinäkin juomaan! Jestas! Kudoiks sä sukat viime yönä?! □

Jatkuu seur. numerossa

Kansa taisteli- lehden vuosikerrat KANNATTAA SÄILYTTÄÄ!

Väri
tummanruskea,
kultapainatus

Tosivahvassa dokumenttilehdessä on historiallisesti ainutlaatuinen aineisto. Vanhat vuosikerrat ovat kysytyä tavaraa!

Hinta 20 mk/kpl
(+ postitus- ja käsittelykulut 8,50 mk/1 kpl, 10 mk/2 kpl, 17,50 mk/3–5 kpl).

LEIKKAA TÄSTÄ. POSTITA HETI. LEIKKAA TÄSTÄ. POSTITA HETI.

Vastauslähetyk-
s HKI 37/38 Lupa 365

Sanoma Aikakauslehdet
Kansa taisteli
Tilaaajapalvelu
PL 109
00003 HELSINKI 300

KANSA TAISTELI

-miehet kertovat

TILAUSKORTTI VUOSIKERTAKANSIOT

Haluan kerätä Kansa taisteli -lehdistäni ainutlaatuisen ja historiallisesti arvokkaan lukupaketin.

Tilaan Kansa taisteli -lehden vuosikertakansioita.

___ kpl. Hinta 20 mk/kpl (+ postitus- ja käsittelykulut).

Sukunimi		Etunimi	
Osoite		Puh.	
Postinumero	Postitoimipaikka		

Tarjous koskee vain Suomeen tulevia tilauksia. Hinnat ovat voimassa 30. 6. 1985 saakka.

Töpinän terveiset

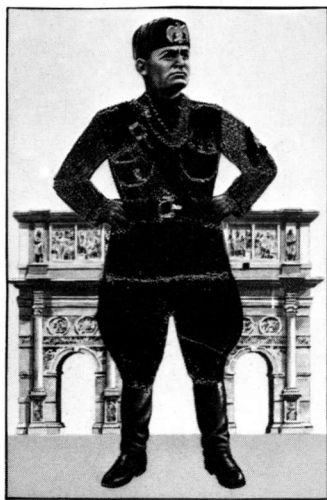

Toimitus on saanut eräältä vanhalta ystävältämme seuraavan kirjeen:

"Lehtemme numerossa 10/1984 oli 'Töpinän terveisissä' Neuvosto-Karjala -lehden tarina hävittäjälentäjä **Nikolai Replikovista**. Maininta 4. 12. 1941 tapahtuneesta puna-armeijalaisille ylen voitokkaasta ilmataistelusta ei vain oikein sovi yhteen suomalaisten muistiinpanojen kanssa. Ensinnäkään mainittuna päivänä ei ammuttu alas yhtään suomalaista pommikonetta. Vanhasti asiakirjatietoihin perustuvassa **Jaakko Hyvösen** kirjassa 'Kohtalokkaat lennot' on ainoana omana tapionamme 4. 12. 1941 mainittu kersantti **Toivo Tommisen** Morane-hävittäjän ja venäläisen Hurricanen yhteentörmäys ilmassa, jolloin molemmat koneet tuhoutuivat. Muita suomalaiskoneita ei kyseisessä ilmataistelussa eikä sinä päivänä muutakaan menetetty, osumia saanut ylikersantti **Jussila** laski onnellisesti tukikohtaansa. **Replikovin** taistelutoverit ampuivat siis ilmeisesti kaksi suomalaista konetta alas 'Kohinoorilla'. – On muuten ollut kova poika tämä **Nikolai**, kun on suorittanut 5-7 taistelulentoa päivässä marraskuun todella lyhyen päivän aikana! S. A."

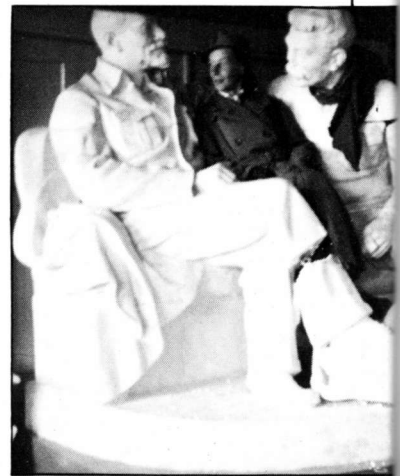
Espeen Matinkylässä asuva ystävämme tuli lomamatkalta Italian Riministä ja toi toimitukselle lahjaksi ohe-

Tuupovaaran Hoilolassa on rakenteilla Rajahotelli Korpiselkä, jonka pitäisi valmistua tämän vuoden kesäkuussa. Karjalaista perinnettä vaalivan hotellin esikuvana on pidetty kuulua Tolvajärven Matkailumajaa, joka jäi "sinne jonnekin". Alueella on kuulemma vanhoja taistelupaikkoja, kalaisia järviä ja mukavia lenkkipoikuja.

sen postikortin, jossa **Duce del Fascismo** on suurella huolella ja pieteetillä ommeltu pahviin vihreällä silkkilangalla, mitalit ja korut punaisella ja keltaisella. Samasta liikkeestä ystävämme oli ostanut kauniin Erwin Rommelia ja Saksan **Afrika-korps**-yhtymää esittelevän mitalin. – Kaikkea sitä maailmassa harrastetaan – miten se sanoikaan aikoinaan "Jahveti" Kilpeläinen: *Till tidernapas har man levat!*

Itä-Saksassa eli virallisesti DDR:ssä rauhantyö jatkuu kiivaana: ampumataito on osa koulukasvatusta, puolustuskasvatus kuuluu koulukurssiin ja käytännön taitoja harjoitellaan leireillä, jotka valmentavat lapsia asevelvollisuuteen. Koulutuksen hoitavat upseerit. Sotilaallista lisävalmennusta antavaan "vapaaehtoiseen" *Freie Deutsche Jugend* -järjestöön kuuluu 95 prosenttia itäsaksalaisista nuorista – entisten aikojen *Hitler-Jugend* taitaa jäädä toiseksi. – Kuvassa kymmenvuotiaita panssari-vaunumiehiä vahvistamassa rauhaa Berliinissä.

Lieksan kaupungin Nurmijärven kylässä Puuruunjärven rannalla sijaitsevan Jongunjoen Lomapirtin yhteyteen rakennetaan korsusaunaa – oikein sota-ajan malliin. Sauna tulee sijaitsemaan talvisodan Puuruunlinjan varrella. Siellä sitä sopii sotaveteraanienkin notkistella reumatismisia niveliään!

Tapio Pennanen, niitä raumlaissi, on lähettänyt toimitukselle nipun hyviä valokuvia. Kiitokset!

Alpo Koskela, osoite 95450 Tornio 5, "hautuumaan puhelinnumero" 096469, toivoo yhteyttä aseveljiin ja kehottelee Ylivieskan, Nivalan ja Haapajärven kirjoitustaitoisia aseveljiä lähettämään muistelmiaan lehtemme. – Toimitus yhtyy pyyntöön!

Lehtemme kuva-arkistosta sattui käteen mukava kuva, jossa lotta Signild Malkamäki on kohteliaiden kavallerien seurassa Sortavalan diakonissalaitoksella elokuussa 1941. Varsinkin nuorempi herroista vaikuttaa kovin kiinnostuneelta. Siinä kipsi elää! □

KASKU KIERTÄÄ

AINA TILANTEEN MUKAAN

Amerikkalainen lehtimies oli ennen sotaa Vietnamsa. Tiellä hän kohtasi vietnamilaisen avioparin. Mies istui aasin selässä ja vaimo käveli parin metrin päässä takana.

– Miksi te näin menettelette? kysäisi jenkki.

– Tämä on ikivanha vietnamilainen perinne, vastasi aviomies arvokkaasti.

Sama toimittaja oli sodan aikana jälleen Vietnamsissa ja kohtasi nytkin tiellä vaeltavan avioparin. Mies istui vanhaan tapaan aasin selässä, mutta vaimo käveli nyt muutaman metrin edellä.

– Miksi vaimo on nyt edellä? kysyi lehtimies. – Eikö vanha perinne olekaan enää voimassa?

– Maamiinoja! vastaa mies ylväästi.

Ilpo Lehtinen, Kuusankoski

Väsyttääkö?

Särkeekö lihaksiasi?

Onko
Sinulla hermosärkyä?

Onko
Sinulla iskias?

Tilanteita, joissa saatat tarvita
kuurin B₁, B₆ ja B₁₂ vitamiineja.

Trineurin ORION
Hoitava annos B-vitamiineja

Pakkauskoot ja hinnat: 20 tabl. 30,54 mk ja 100 tabl. 113,40 mk Apteekista